

פענוח הערות ומראי-מקומות לקוטי שיחות פרשת ראה חלק כד שיחה א

מן הקלעים וקדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה באו לנוב וגבעון הותרו הבמות קדשי קדשים נאכלין לפניו מן הקלעים קדשים קלים בכל ערי ישראל באו לירושלים נאסרו הבמות ולא היה להן היתר והיא היתה נחלה קדשי קדשים.

(3) **ספרי פרשתינו שם** תעשון ככל אשר אנחנו עושים. (זבחים קיב) עד שלא הוקם המשכן, היו הבמות מותרות, ועבודה בבכורות. משהוקם המשכן, נאסרו הבמות, ועבודה בכהנים. עד שלא באו לשילה הותרו הבמות, משבאו לשילה נאסרו הבמות. בוא לנוב וגבעון, הותרו הבמות. באו לירושלים נאסרו הבמות, מכאן ואיך לא הותרו.

(4) **שם קיט.** באו לירושלים [וכו']: ת"ר כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה מנוחה זו שילה נחלה זו ירושלים ואומר (ירמיהו יב, ח) היתה לי נחלתי כאריה ביער ואומר (ירמיהו יב, ט) העיט צבוע נחלתי לי העיט סביב עליה דברי רבי יהודה ר"ש אומר מנוחה זו ירושלים נחלה זו שילה ואומר (תהלים קלב, יד) זאת מנוחתי עדי עד פה אשב כי אויתיה ואומר (תהלים קלב, יג) כי בחר ה' בציון אוה למושב לו.

שם קיח. באו לשילה וכו': מנא הני מילי א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כתוב אחד אומר (שמואל א א, כד) ותביאהו בית ה' שילה וכתוב אחד אומר (תהלים עח, ס) ויטש (את) משכן שילה אהל שכן באדם וכתוב (תהלים עח, סז) וימאס באהל יוסף ובשבט אפרים לא בחר הא כיצד לא היתה שם תקרה אלא אבנים מלמטן ויריעות מלמעלן והיא היתה מנוחה.

(5) **שם קיח:** ת"ר ימי אהל מועד שבמדבר ארבעים שנה חסר אחת ימי אהל מועד שבגלגל ארבע עשרה ז' שכבשו וז' שחלקו

(1) **דברים פרק יב פסוק ד-טו.** לא-תעשון פֶּן ליהוה אֱלֹהֵיכֶם: כִּי אִם-אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחֹר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל-שְׁבִטֵיכֶם לָעוֹם אֶת-שְׁמוֹ וְשָׁם לִשְׁכֵנוֹ תִדְרְשׁוּ וּבָאתָ שָׁמָּה: וְהִבַּאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֵת מַעֲשֵׂי־מִיִּכֶם וְאֵת תְּרוֹמַת יִדְכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבָתֵיכֶם וּבִכְרֹת בְּקֶרְבְּכֶם וּצְאֻנְכֶם: וְאֶכְלֹתֶם-שָׁם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמִיחָתֶם בְּכֹל מִשְׁלַח יִדְכֶם אִתְּכֶם וּבְמִיכֶם אֲשֶׁר בְּרַכָּהּ יְהוָה אֱלֹהֵיךָ: לֹא תַעֲשׂוּן כָּלֹל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֶּה הַיּוֹם אִישׁ כְּלִי-יָשָׁר בְּעֵינָיו: כִּי לֹא-בָאתֶם עַד-עַתָּה אֶל-הַמְּנוּחָה וְאֶל-הַנְּחִלָּה אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֵיךָ נָתַן לָךְ: וְעַבַרְתֶּם אֶת-הַיַּרְדֵּן וְיִשְׁבַּתֶּם בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִנְחִיל אֶתְכֶם וְהָיִיתָ לְכֶם מִכָּל-אִיְיִכֶם מִסָּבִיב וְיִשְׁבַּתֶם-בְּטוֹחַ: וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחֹר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לִשְׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם שָׁמָּה תִבְיֹאוּ אֶת כָּל-אֲשֶׁר אָנֹכִי מַצְוֶה אֶתְכֶם עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם מַעֲשֵׂי־מִיִּכֶם וּתְרֹמַת יִדְכֶם וְכֹל מִבְּחַר נִדְרֵיכֶם אֲשֶׁר תִּדְרְשׁוּ לַיהוָה: וּשְׂמִיחָתֶם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אִתְּכֶם וּבְגִיכֶם וּבְנִתֵיכֶם וְעַבְדֵיכֶם וְאִמָּהֲתֵיכֶם וְהַלְוִי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיכֶם כִּי אֵין לוֹ חֶלֶק וְנַחֲלָה אִתְּכֶם: הַשָּׁמֶר לָךְ פֶּן-תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ בְּכָל-מָקוֹם אֲשֶׁר תִּרְאֶה: כִּי אִם-בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחֹר יְהוָה בָּאתָ שְׁבִטֶיךָ שָׁם תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ וְשָׁם תַּעֲשֶׂה כֹל אֲשֶׁר אָנֹכִי מַצְוֶה: רַק בְּכָל-אֹת נִפְשָׁה תִזְבַּח וְאֶכְלֹתָ בָּשָׂר כְּבִרְפֹת יְהוָה אֱלֹהֵיךָ אֲשֶׁר גָּמְלוּ לָךְ בְּכָל-שַׁעְרֵיךָ הַטָּמֵא וְהַטְהוֹר יֵאָכְלוּ כֻּפֵּי וְכַאֲלִיל:

(2) **זבחים קיב:** עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות ועבודה בבכורות ומשהוקם המשכן נאסרו הבמות ועבודה בכהנים קדשי קדשים נאכלין לפניו מן הקלעים וקדשים קלים בכל מחנה ישראל באו לגלגל הותרו הבמות קדשי קדשים נאכלין לפניו מן הקלעים וקדשים קלים בכל מקום באו לשילה נאסרו הבמות ולא היה שם תקרה אלא בית אבנים בלבד מלמטן והיריעות מלמעלן והיא היתה מנוחה קדשי קדשים נאכלין לפניו

רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק א הלכה ב. כיון ששכנסו לארץ העמידו המשכן בגלגל ארבע עשרה שנה שפכו וישחקו. ומשם באו לשילה ובנו שם בית של אבנים ופרשו וריעות המשכן עליו ולא היתה שם תקרה. ושם"ט שנה עמד משכן שילה וכשמת עלי חרב ובאו לנב ובנו שם מקדש. וכשמת שמואל חרב ובאו לגבעון ובנו שם מקדש. ומגבעון באו לבית העולם. וימי נב וגבעון שבע וחמשים שנה:

(6) פירוש המשניות להרמ"ם זבחים פרק יד משנה ו. באו לשילה נאסרו הבמות לא היה שם תקרה כו'. נקרא שילה בית וכן כתוב ותיבאהו בית ה' שילה ונקרא משכן והוא מה שנאמר ויטש משכן שילה לפי שהיה כמו שאמרנו ואחר שהיה שם בנין אז הוא מנוחה לפי שנתיישבו ולא היתה שם נסיעה וה' צוה שלא להקריב בבמות לכשתהיה שם מנוחה והוא מה שנאמר כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ומכאן ראינו שבשעה שיגיעו אליה שיהא אסור עליהן להקריב בבמות.

(7) ראה הערה 6

(8) שמואל ב פרק ז פסוק ו. כי לא ישלח בכתל למים העלתי את-בני ישראל ממצרים ועד היום הנה ואהיה מתהלך באהל ובמשכן:

(9) תרגום יונתן שם. ארי לא אשריתי שכןתי בביתא מיומא די אסקית ית בני ישראל ממצרים ועד יומא הדין ונהייתי משרי שכןתי במשכניו ובריעו:

רש"י שם. באהל ובמשכן. משכן שילה לא היתה בו תקרה, אלא בית של אבנים מלמטון, ויריעות מלמעל:

זהר חלק ב רמא עמוד א. תא חזי, בההיא שעתא פד שארי משה לאקמא משכנא, ושארי לאתקנא תקונא דשייפיו, לאעלא דא בדא. כדיו, אתרפיו כל שייפיו וכל תקוניו דסטרא אחרא מסאבא, פד שרי לאתקפא האי סטרא דאיהי קדישא, אתרפי סטרא אחרא מסאבא, אתקפא דא ואתרפי דא. והא אוקימנא, דכל זמנא דהיא בתקיפו, סטרא אחרא אתרפון כל שייפיו, דא מליא, ודא חרוב, ורנא דא וירושלם וצור חייבא, פד מליא דא, חרוב דא. ועל דא, פד אתקפא דא אתרפי דא. ובגין פד, וינקם משה את המשכן, לאתקפא מרנא דלעילא, ולא יתקפא מרנא דלתתא. ועל דא משה דהנה מרנא דגו אספקלריא דנהרא, אצטריד איהו לאקמא משכנא, לאנהרא מניה, ולא מאחרא. (ועל דא) סיהרא אצטריד לאנהרא מן

שמשה, ולא מאחרא. תא חזי, כנסת ישראל אצטריכת לאסתלקא לעילא, ולא תדבקא גו שמשה. (צו כ"ו ע"א)

רמב"ן אה"ת שמות פרק טז פסוק כא. ועוד כי מלבד המנין היה עונש על העם מתחלת דבר כדכתיב (כד א) ויוסף אף ה' לחרות בישראל ויסת את דוד בהם וכתב שם רש"י לא ידעתי על מה ואני אומר בדרך סברה שהיה עונש על ישראל בהתאחר בנין בית הבחירה שהיה הארון הולך מאהל אל אהל כגר בארץ ואין השבטים מתעוררים לאמר נדרוש את ה' ונבנה הבית לשמו כענין שנאמר (דברים יב ה) לשכנו תדרשו ובאת שמה עד שנתעורר דוד לדבר מימים רבים ולזמן ארוך שנאמר (ש"ב ז א-ב) ויהי כי ישב המלך בביתו וה' הניח לו מסביב מכל אויביו ויאמר המלך אל נתן הנביא אנכי יושב בבית ארזים וארון האלהים יושב בתוך היריעה והנה דוד מנעו השם יתברך מפני שאמר (דברי הימים א כב ח) כי דמים רבים שפכת ארצה לפני ונתאחר עוד הבנין עד מלוך שלמה

(10) ביאור הרי"פ פערלא להסמ"ג מ"ע פד-פה ראה בסוף

(12) פרשתינו פרק יד פסוק כה. וקיי"רפה ממך ה'ךךך כי לא תוכל לשאתו קיי"רחק ממך המקום אשר יבחר יהנה אלתיך לעוים שמו שם כי יברכך יהנה אלתיך:

ספרי שם. הלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך בו. זו שילה ובית עולמים.

דברים פרק כו פסוק ב. ולקחת מראשית פלפרי האדמה אשר תביא מארצך אשר יהנה אלתיך נתן לך ושמת בטנא ונהלכת אל-המקום אשר יבחר יהנה אלתיך לשכן שמו שם:

ספרי שם. והלכת אל המקום אשר יבחר ה' א' (= ה' אלהיך) בו. זה שילה ובית עולמים.

רש"י ב"מ פט. ד"ה נתחייבו בחלה ולא נתחייבו במעשר - (בפ"ק דקדושין) [ספרי פרשת שלח] דכתיב בבואכם אל הארץ שינה הכתוב ביאה זו מכל ביאות שבתורה שנאמר בהן כי תבואו וכאן נאמר בבואכם. משכנסו לארץ נתחייבו בחלה אבל במעשר לא נתחייבו אלא לאחר ירושה וישיבה דכתיב עשר תעשר וכתוב בתריה במקום אשר יבחר עד שנבחרה שילה לא נתחייבו והיינו לאחר כיבוש וחילוק כדכתיב ביהושע וכל ימי

כיבוש וחילוק היה אהל מועד בגלגל י"ד שנים כדאמר [בזבחים] (דף קיח:):

רשי פסחים צא. ד"ה מנין לזובח פסחו בבמת יחיד -
במה קטנה שהיא בלא תעשה להכי נקט במת יחיד ולא במת ציבור דבמת ציבור בשעת איסור הבמות ליכא דשעת איסור הבמות לאחר שנבחר משכן שילה ומשחרב היה להם היתר עד שנבנה בית עולמים ומשנבנה חזרו לאיסורם ושוב לא היה להם היתר:

(13) רמב"ם הלכות בית הבחירה. עיין הערה 5

דברי הימים חלק ב פרק א פסוק ג-ח. ילכו שלמה וכל-
הקהל עמו לבמה אשר בגבעון פישם ה'ה אהל מועד
האלהים אשר עשה משה עבד-יהוה במדבר: אכל ארון
האלהים העלה דויל מקרית יערים בהכין לו דגיד כי נטה-
לו אהל בירושלם: ומנבח הנחשת אשר עשה בצלאל בן-
אורי בן-חור שם לפני משכן יהוה ויךרשאו שלמה
והקהל: ויעל שלמה שם על-מנבח הנחשת לפני יהוה
אשר לאהל מועד ויעל עליו עלות אלה: בלילה ההוא
נראה אלהים לשלמה ויאמר לו שאל מה אתה-לך: ויאמר
שלמה לאלהים אתה עשית עם-דגיד אבי חסד גדול
והמלכתי פתחתי:

זבחים קיח: אהל מועד שבנוב וגבעון חמשים ושבע
מנ"ל דכתיב (שמואל א ד, יח) ויהי כהזכירו את ארון
האלהים.

פירוש המשניות להרמב"ם זבחים פרק יד תשנה ז.
אחר שחרב מקדש שילה בעונות אבותינו הקימו אהל מועד שנעשה במדבר בנוב אח"כ חרב נוב הקימו אותו בגבעון ועמד בגבעון ובנוב נ"ז שנה ובתוך זמן זה היתה ההקרבה מותרת בבמות לפי ששילה היא המנוחה שרמז עליה הכתוב וירושלים היא הנחלה כמו שנבאר.

(14) רמב"ן אה"ת והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך
כפי פשוטו יזהיר שלא תקריב בכורים באחד
משעריך משנבחר הבית כי כמו שהזהיר בשחוטיו חוץ
בקרבנות כן יזהיר בבכורים אבל חובת הבכורים לאחר
שכבשו וחלקו מיד כדברי רש"י (רש"י על דברים
כ"ו:א) ובספרי (תבוא ב) והלכת אל המקום אשר יבחר
ה' אלהיך לשכן שמו שם זה שילה ובית עולמים ושמה
יאמרו כי הבמות אסורות בשני הזמנים האלו אבל גם
בנוב וגבעון יקריבו הבכורים אבל בבמת יחיד אינן
קריבין דמזבח כתיב ואולי ממה שכתוב (שמות כג יט)

ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך לא קרבו באהל ובמשכן אלא בשילה שהיה שם בית אבנים ובבית העולמים:

ביאור הרי"ף פ פערלא. עיין הערה 10

(15) רמב"ם ריש הלכות בית הבחירה. מצינת עשה
לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות.
וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה שפאמר (שמות כה ח)
"ועשו לי מקדש". וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה
משה רבנו. וקהל לפי עשה שפאמר (דברים יב ט) "כי לא
באתם עד עתה" וגו'

דברים פרק יב פסוק ט. כי לא-באתם עד-עתה אל-
המנוחה ואל-הנחלה אשר-יהוה אלהיך נתן לך:

ספרי שם. אל המנוחה ואל הנחלה. נחלה - זו שילה,
מנוחה - זו ירושלים, שנאמר (תהלים קלב) זאת מנוחתי
עדי עד פה אשב כי אויתיה, דברי ר' שמעון. ר' יהודה
אומר, חילוף הדברים.

זבחים קיט. עיין הערה 4

רש"י שם ד"ה כי לא באתם. פל אותן י"ד שנה:

(16) פירוש המשניות להרמב"ם שם משנה ה. הגלגל
לא היה בו בית בנוי אלא המשכן בעצמו שהיה במדבר
אלא לפי שתלה הכתוב איסור הבמות במחנה והוא
שנאמר אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה ונתן טעם
בזה למען אשר יביאו בני"א את זבחייהם וגו' וזהו איסור
הבמות לפי שמיום שפסקו המחנות ונכנסו לארץ ר"ל
ארץ כנען והוא הזמן שבאו לגלגל נסתלקה מצות לא
תעשה זו ונשאר מותר שכל מי שרוצה להקריב בבמה
מקריב כמו שהיה קודם המשכן שלא נאסר זה אלא
במדבר במקום שהיו המחנות וראה גם ראה מה שאמר
וקדשים קלים בכ"מ לפי שלא היה שם מחנה ידוע ופשוטו
בנ"א בארץ:

ירושלמי מגילה פרק א הלכה יבץ רבי יסא בןשם רבי
יוחנן. זה סימן. פל-זמן שהארון מפקנים הקמות אסורות.
יצא הקמות מותרות.

מאירי מגילה ט: המשנה הט"ו אין בין במה גדולה
לבמה קטנה אלא פסחים וכו' משנה זו נאמרה על שום
זמן שהיו הבמות מותרות וכבר נודע לנו ממסכת זבחים
שעד שלא הוקם המשכן הותרו הבמות ומשהוקם המשכן
נאסרו הואיל והיה שם מזבח וארון עמו באו לגלגל כל

שבע שכבשו ושבע שחלקו והיה הארון הולך עמם במלחמותיהם ולא היה קבוע עם המזבח בגלגל הותרו הבמות באו לשילה אחר חלוקת הארץ ועמד הארון קבוע עם המזבח נאסרו הבמות באו לנוב וגבעון הותרו הבמות כלומר באו לנוב אחר שחרבה שילה והגלה הארון ביד פלשתים בימי עלי הכהן ובאו לנוב והביאו שם את המשכן ואת המזבח אבל לא הארון שהרי ביד פלשתים היה וכן בזמן שהחריב שאול את נוב עיר הכהנים והביאו המשכן והמזבח לגבעון ולא היה הארון עמו שכבר היה מוגלה ביד פלשתים ואף כשחזר להם לא קבעוהו עם המשכן והמזבח לא בנוב ולא בגבעון מפני שמתיראים היו עליו והיו מעמידין אותו בערי המבצר וכן שעמד זמן בבית עובד אדום עד שהעלהו דוד לציון וכל זמן זה הואיל ולא היה הארון קבוע עם המזבח הותרו הבמות באו לירושלם ונבנה בית עולמים והוקבע הכל על מכונו וארון אצל מזבח נאסרו הבמות ולא היתה להן עוד היתר וכל אותן הזמנים שהיו הבמות מותרות היה מזבח הנחשת של משה קרוי אצלם במה גדולה מפני שהיה קבוע במקום אחד לשם כל הצבור ומ"מ לא סר שם במה מעליו כל זמן שלא היה ארון קבוע עמו ומלבד זה היה כל יחיד שירצה עושה במה לעצמו בגגו או בחצרו ומקריב עליו נדריו ונדבותיו אבל לא שום קרבן חובה והיא היתה נקראת במה קטנה ובבמה גדולה היו הצבור מקריבין קרבנותיהם אלא שנחלקו בדבר במס' זבחים קי"ז א' אם היו מקריבין שם הצבור כל קרבנותיהם אם לאו שיש מי שאומר שכל קרבנותיהם היו מקריבין בה כמו שהיו מקריבין באהל מועד שבמדבר ויש מי שאומר שם שאף צבור לא היו מקריבין שם אלא קרבנות שקבוע להם זמן כגון פסחים ותמידין ומוספין אבל קרבנות הצבור שאין להם זמן קבוע כגון פר העלם דבר של צבור ושעירי עזים שהצבור מביא לא היו מקריבין כלל לא בבמה גדולה ר"ל מזבח הנחשת שהזכרנו ולא בבמה קטנה והיא במת יחיד וזהו דעתו של רבי שמעון בזבחים ומשנה זו הולכת על שיטתו:

(17) זבחים יח: ת"ר ימי אהל מועד שבמדבר ארבעים שנה חסר אחת ימי אהל מועד שבגלגל ארבע עשרה ז' שכבשו וז' שחלקו ימי אהל מועד שבנוב וגבעון חמשים ושבע נשתיירו לשילה ג' מאות ושבעים חסר אחת.

רמב"ם הלכות בית הבחירה. עיין הערה 5.

דבי הימים חלק א פרק טז פסוק לט. וְאֵת אֲשֶׁר הָיוּ הַכֹּהֲנִים וְאֶתִּי הַכֹּהֲנִים לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה בַּמָּקָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן:

שם פרק כא פסוק כט. וּמִשְׁכַּן יְהוָה אֲשֶׁר-עָשָׂה מִשָּׁה בַּמִּדְבָּר וּמִזְבֵּחַ הָעֹלֹתָה בָּעֵת הַהִיא בַּמָּקָה בְּגִבְעוֹן:

דברי הימים חלק ב פרק א פסוק ג. וַיָּלְכוּ שְׁלֹמֹה וְכָל-הַקָּהָל עִמּוֹ לַמָּקָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן כִּי-שָׁם הָיָה אֹהֶל מוֹעֵד הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר עָשָׂה מִשָּׁה עַבְד־יְהוָה בַּמִּדְבָּר:

שם פסוק יג. וַיָּבֹא שְׁלֹמֹה לַמָּקָה אֲשֶׁר-בְּגִבְעוֹן יְרוּשָׁלַם מִלִּפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּמָּלֵךְ עַל-יִשְׂרָאֵל:

מלאכים א פרק ג פסוק ד. וַיִּלָּךְ הַמֶּלֶךְ גִּבְעוֹנָה לִזְבֹּחַ שָׁם כִּי הָיָה הַמָּקָה הַגָּדוֹלָה אֵלָּף עֹלֹת יַעֲלֶה שְׁלֹמֹה עַל הַמִּזְבֵּחַ הַהוּא:

תוספתא זבחים סוף פרק יג. אלו דברים שבין במה גדולה לבמה קטנה קרן וכבש ויסוד בבמה גדולה אין קרן וכבש ויסוד בבמה קטנה כיור וכנו בבמה גדולה אין כיור וכנו בבמה קטנה חזה ושוק לכהנים בבמה גדולה חזה ושוק לבעלים בבמה קטנה עור עולה לכהנים בבמה גדולה עור עולה לבעלים בבמה קטנה חוץ למקומו בבמה גדולה אין חוץ למקומו בבמה קטנה. אלו דברים ששוה במה גדולה לבמה קטנה שחיטה בבמה גדולה שחיטה בבמה קטנה הפשט וניתוח בבמה גדולה הפשט וניתוח בבמה קטנה דם מתיר מכשיר ומפגל בבמה גדולה דם מכשיר בבמה קטנה מום פוסל בבמה גדולה מום פוסל בבמה קטנה חוץ לזמנו בבמה גדולה חוץ לזמנו בבמה קטנה. אי זו היא במה גדולה בשעת היתר הבמה אהל מועד נטוי כדרכו אין הארון נתון שם אי זו היא במה קטנה בשעת היתר הבמה עושה אדם במה על פתח חצרו ועל פתח גינתו מקריב עליה הוא ובנו בתו ועבדו ושפחתו.

17* לקוטי שיחות חלק טז עמוד 304 הערה 47 ראה בסוף

(18) לקוטי שיחות שם עמוד 305 עיין בסוף

סנהדרין כ: וכן היה רבי יהודה אומר ג' מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה.

רמב"ם ריש הלכות מלכים. שְׁלֹשׁ מִצְוֹת נִצְטָווּ יִשְׂרָאֵל בְּשִׁעַת כְּנִיסַתָּן לָאָרֶץ. לְמִנּוּת לָהֶם מֶלֶךְ שְׁנִיאָמַר (דברים יז טו) "שֹׁם תִּשָּׁם עָלֶיךָ מֶלֶךְ". וּלְהַכְרִית זֶרַעוֹ שֶׁל עֲמָלֶק שְׁנִיאָמַר (דברים כה יט) "תִּמְחָה אֶת זֶכֶר עֲמָלֶק". וּלְבָנוֹת

בֵּית הַבְּחִירָה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב ה) "לִשְׁכֵּנוֹ תִּדְרָשׁוּ וּבָאתָ שָׁמָּה":

דברים פרק יב פסוק ה. כִּי אִם-אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחָר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל-שְׂבָטֵיכֶם לָשׂוּם אֶת-שְׁמוֹ שָׁם לִשְׁכֵּנוֹ תִּדְרָשׁוּ וּבָאתָ שָׁמָּה:

לחם משנה שם. שנאמר לשכנו תדרשו וכו'. קשה דבהלכות בית הבחירה פ"א כתב רבינו מצות עשה לעשות בית לה' כו' שנאמר ועשו לי מקדש וכאן הביא קרא אחרינא דלשכנו תדרשו. וי"ל דהנהו קראי חד אתא למקדש שבמדבר וחד אתא למשכן שילה וכדכתב רש"י ז"ל בפרשת ראה לשכנו תדרשו זה משכן שילה ואיכא קרא אחרינא בפרשה ההיא דהיינו והיה המקום אשר יבחר ה' אלהיכם בו שמה תביאו וגו' וכתב שם רש"י ז"ל דאיירי ההוא קרא בבית עולמים ורבינו לא הביא קרא דוהיה המקום וגו' אע"ג דההוא קרא איירי בבית עולמים משום דהנהו קראי דמדבר ושילה כתיבי בלשון אזהרה של מצות עשה דקרא ועשו לי מקדש משמע אזהרה וכן האי קרא דלשכנו תדרשו משמע דה"ק תדרשו ותעשו משכן ואח"כ תביאו שמה דאל"כ מאי תדרשו היה לו לומר לשכנו תביאו אלא ודאי דלהכי אתא קרא ולכך הביא רבינו אלו השני פסוקים שמורים שהיא מצוה גמורה וכי היכי דבשילה ובמדבר היא מצוה ודאי דבבית הבחירה היא מצוה ולא חש רבינו להביא שני המקראות במקום אחד אלא חד הביא בהל' מלכים וחד בהל' בית הבחירה אבל הסמ"ג הביא מקרא דוהיה המקום אשר יבחר וגו' משום דההוא קרא איירי בבית הבחירה אבל ועשו לי מקדש איירי במשכן שבמדבר וכמ"ש שם הרב"י וטעם רבינו נראה בעיני כדכתיבנא ולפי מ"ש הרב מהר"ר אליה מזרחי ז"ל בפרשת ראה בפירושו על פירוש רש"י ז"ל דהאי קרא דלשכנו תדרשו לעיל מיניה איירי בבית הבחירה והוי כאילו כתוב ולשכנו אתי שפיר טפי הך ראיא דמייתי רבינו כאן דאיירי קרא בבית עולמים ובשילה והוי לשון אזהרה מלשון תדרשו כדאמור:

(19) מהרש"א מסכת שבוועות טו. בא"ד אבל בימי שלמה ויהושע קשיא כו' עכ"ל צ"ל דממשה לא קשיא להו לפי שכל אלו דבמתני' ממשה למדנו חוץ מב' תודות דלמדנו מנחמיה והיינו משום דבמשה לא היה למשכן שום קביעות מקום ולא הוה צריך לקדש המקום בהיקף ב' תודות ובשירי מנחה אלא שהמשכן נתקדש במשיחה אבל בימי יהושע שנתקדש משכן שילה שהוא מקרי

מנוחה בקביעות מקום והיה אבנים מלמטה כו' כדאיתא פ"ב דזבחים ע"כ הוה צריך לקדש המקום ואהא קשיא להו כיון דקודם שנבנה משכן שילה הותרו הבמות בגלגל מאין היה להם שירי מנחה לקדש משכן שילה כיון דאין מנחה בבמה וכן בשלמה בבנין בהמ"ק שנקרא נחלה בעי לקדושי המקום מאין היה להם שירי מנחה כיון דקודם זה נמי הותרו הבמות בנוב וגבעון ואין מנחה בבמה ודו"ק:

20) פירוש המשניות שם עיין הערה 16

הלשון בתרגום קאפח ה הגלגל לא היה בו בית בנוי, אלא היה המשכן עצמו שהיה במדבר. אבל כיון שהלשון באסור הבמות נאמר תלוי במחנה והוא אמר אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה, ועשה טעם הדבר למען אשר יביאו בני ישראל את זבחייהם אשר הם זבחים על פני השדה" תה הוא אסור הבמות, הרי עם חסול המחנות וכניסתם לארץ כלומר ארץ כנען והוא בזמן היותם בגלגל נסתלק הלאו הזה ונשאר ההתר שאם רוצה להקריב בבמה מקריב כמו שהיה לפני המשכן, כיון שלא נאסר הדבר אלא במדבר במקום שהיו המחנות, הלא תראה אמרו וקדשים קלים בכל מקום כיון שלא היה שם מחנה : מוגדר אלא נתפזרי בני אדם בארץ.

(21) רש"י זבחים קי"ב: ד"ה הותרו הותרו הבמות - כדילפינן לקמן מאיש כל הישר בעיניו:

דברים פרק יב פסוק ת. לֹא תַעֲשׂוּן כָּלֹל אֲשֶׁר אֲנִיחֶנּוּ עֹשִׁים פֶּה הַיּוֹם אִישׁ כְּלִי-הַיָּצֵר בְּעֵינָיו:

רש"י ד"ה לֹא תַעֲשׂוּן. כְּשֶׁתַּעֲבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן מִיַּד אֶתֶּם מִתְּרִים לְהַקְרִיב בְּבִמָּה כָּל י"ד שָׁנָה שֶׁל כַּפּוֹשׁ וְחִלּוּק, וּבְבִמָּה לֹא תִקְרִיבוּ כָּל מֵה שְׁאַתֶּם מִקְרִיבִים.

(22) זבחים קי"ט. באו לנוב וגבעון [וכו'] : מנא ה"מ דת"ר (דברים יב, ט) כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה אל המנוחה זו שילה נחלה זו ירושלי' למה חלקן כדי ליתן היתר בין זה לזה

(23) דברים פרק יב פסוק ט. כִּי לֹא-בָאתֶם עַד-עֲצֶתָה אֶל-הַמְּנוּחָה וְאֶל-הַנְּחִלָּה אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֵיךָ נָתַן לָךְ:

(24) פירוש המשניות להרמב"ם זבחים פרק יד משנה ז. באו לנוב ולגבעון הותרו הבמות קדשי קדשים כו': אחר שחרב מקדש שילה בעונות אבותינו הקימו אהל מועד שנעשה במדבר בנוב אח"כ חרב נוב הקימו אותו

בגבעון ועמד בגבעון ובנוב נ"ז שנה ובתוך זמן זה היתה ההקרבה מותרת בבמות לפי ששילה היא המנוחה שרמז עליה הכתוב וירושלים היא הנחלה כמו שנבאר ונאמר באיסור הבמות כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה ואילו היתה כוונת הכתוב לומר שמאחר שיגיעו אל המנוחה אסרו הבמות לעולם לא היה אומר ואל הנחלה אבל הכוונה כי מאחר שהגיעו למנוחה נאסרו כל הבמות וכיון שהגיעו אל הנחלה נאסרו ג"כ והראיה שהן מותרות בין המנוחה והנחלה והוא מה שאמר למה חלקן הכתוב ליתן היתר בין זה לזה ובתוך הזמן שהיה המקדש בשלה ושהיה בירושלים היתה השכינה בנוב ובגבעון:

(26) רש"י קידושין לו. ד"ה ללמדך. ללמדך שכ"מ כו' - גבי פרשת נסכים קאי בפרשת שלח לך דכתיב כי תבואו אל ארץ מושבותיכם ועשיתם אשה לה' וגו' ויליף ר' ישמעאל בשחיטת קדשים (דף קיא.) מקרא דלא בא הכתוב אלא להטעין נסכים לבמות ציבור ולא לבמות יחיד ונפקא ליה מדכתיב אשר אני נותן לכם בבמה הנוהגת לכולכם הכתוב מדבר הלכך על כרחך האי מושבותיכם לאו כ"מ שאתם יושבים משמע דאין במת ציבור אלא במקום אחד אלא האי מושב דכתיב אתא קרא לאשמועין דאף בבמת גלגל שהיה שם מזבח הנחשת כל י"ד שנה שכבשו וחלקו והיא במת ציבור לא נתחייבו בנסכים אבל משבאו לשילה דהיינו לאחר ירושה וישיבה נתחייבו בנסכים ושוב לא פסקו נסכים מבמות ציבור ואפילו משחרבה שילה והיתה במת ציבור בנוב ובגבעון והיינו דקאמר ללמדך שכ"מ כו' כלומר מדפריש לך קרא במה הנוהגת בכולכם ש"מ מושב דכתיב בנסכים לאו כ"מ משמע דא"כ היא לה במת יחיד הנעשית בכ"מ בשעת היתר הבמות:

(27) תוספת זבחים ס: ד"ה מאי קסבר. והרב רבי חיים מפרש דרבי ישמעאל סבר קדשה והאי דקאמר זה וזה שילה אתא לאשמועין דשילה אין אחריה היתר.

(28) עיין הערה 1

(29) עיין הערה 1

(30) שם פסוק יא רש"י ד"ה שמה תביאו וגו'. למעלה אָמור לעֲנֵן שִׁילָה וְכָאן אָמור לעֲנֵן יְרוּשָׁלַיִם, וְלִכְךָ חֵלְקָם הַכְּתוּב לִפְנֵי הָיָר בֵּין זֶה לָזֶה, מִשְׁחָרְבָה שִׁילָה וְכָאן לִנְבִי וְחָרְבָה נֵב וְכָאן לְגִבְעוֹן הָיוּ הַבָּמוֹת מְתָרוֹת עַד שֶׁבָּאוּ לְיְרוּשָׁלַיִם (זבחים קיט):

(31) ספרי שם (ונדבותיכם) [נדריכם], לרבות נדרים ונדבות. [מבחר], שלא יביאו (אלו) אלא מן המובחר.

אין לי אלא נדרים ונדבות. מנין לרבות בכורות ומעשרות, חטאות ואשמות? ת"ל [וכל] מבחר (נדריכם).

רבי אומר: אם נאמר למעלה, למה נאמר למטה? ראשונה לענין שילה, שניה לענין ירושלים.

(32) רש"י דברים פרק יב פסוק ה לשכנו תדרשו. זֶה מְשַׁכֵּן שִׁילָה:

גו"א על רש"י דברים פרק יב פסוק ה לשכנו תדרשו
זה משכן שילה כו'. פירוש, "לשכנו" ששם יהיה המשכן קבוע, ולא היה זה במדבר, וכן לא היה זה באותן י"ד שנים שכבשו ושחלקו, [ד]לא היה משכן רק מטוטלת, ולא היה לו מקום קבוע, **ובשילה הקימו המשכן, ונקרא זה "לשכנו"**. והקשה הרא"ם, דמשמע הכא דאירי קרא במשכן שילה, ואילו לקמן כתב (רש"י פסוק יד) "באחד שבטיך" 'ולמעלה (כאן) אמר מכל שבטיכם וכו', ואם כן משמע דבמקדש אירי קרא. ותירץ דהכי פירוש, "כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך מכל שבטיך ולשכנו תדרשו", ולעולם בבית המקדש אירי רישא דקרא, ומכל מקום סוף המקרא "לשכנו תדרשו" אירי בשילה. וזה אינו, דאם כן "והבאתם שמה" (פסוק ו) קאי על שתיהן, בין על מקדש בין על משכן שילה, דאי לא קאי אלא על שילה בלבד – אם כן מה זה שכתב "כי אם אל המקום אשר יבחר וגו'", ולא בא הכתוב לפרש עליו מידי, אלא עליו קאי "והבאתם שמה", ולקמן (רש"י פסוק יא) מצריך קרא בפני עצמו שיביא לשם נדרים ונדבות לבית עולמים. **ונראה לומר, דקרא אירי בוודאי דוקא בשילה,** ומכל מקום ילפינן (רש"י פסוק יד) למקדש שיהיה מכל השבטים, דהא קדושת שילה לא היה חמור כל כך כמו קדושת מקדש, לפי שקדושת מקדש עולמית, ואין שילה עולמית, והוצרך הכתוב המקום להיות מכל השבטים:

רא"ם שם. ולא שיהיה "לשכנו" פירוש ל"אשר יבחר", דאם כן מהו זה ששנו בספרי, והביאו רש"י אחר זה (בסמוך פסוק יד), גבי "באחד שבטיך" - ולמעלה הוא אומר: 'מכל שבטיכם', הא כיצד? וכו'. והלא למעלה שכתוב בו "מכל שבטיכם" במשכן שילה קמיירי, ולמטה שכתוב בו "באחד שבטיך" בבית עולמים קמיירי. אלא על כרחך לומר דקרא דיכי אם אל המקום", דכתיב ביה

"מכל שבטיכם", וקרא ד"כי אם במקום" דכתיב ביה "באחד שבטיך", תרוייהו בבית עולמים קמיירי. ופירוש "לשכנו" - ולשכנו, כדפירש רש"י, וזה שכתב רש"י, והוא שנוי בספרי, גבי "שמה תביאו" (בסמוך פסוק יא) - "למעלה אמור לעניין שילה, וכאן אמור לעניין ירושלים, ולכך חילקן הכתוב, ליתן היתר בין זו לזו". הכי פירושא, דקרא ד"והבאתם שמה עולותיכם" (פסוק ו) למעט במות, א"לשכנו" לחודיה קאי, שהיא שילה, וקרא ד"שמה תביאו" (פסוק יא) למעט במות מיירי בירושלים.

שפתי חכמים זה משכן שילה. ר"ל ולא בכל מקום לפי שהבמות אסורות. ונראה דדייק דתיבה לשכנו מיותרת, דהא די באמרו כי אם אל המקום וגו'. אלא דמיירי בב' מקומות, בירושלים ובשילה. ודברי הרא"ם מגומגמים. [נח"י]:

רש"י פסוק יד באחד שבטיך. בְּחִלְקוֹ שֶׁל בְּנֵימִין, וְלִמְעֵלָה הוּא אוֹמֵר "מִכָּל שְׁבֻטֵיכֶם", הָא כִּיצַד? כְּשֶׁקָּנָה דָּוִד אֶת הַגֶּרֶן מֵאַרְנֶה הַיְּבוּסִי גְּבֵה הַנֶּהָב מִכָּל הַשְּׁבֻטִים, וּמִכָּל מְקוֹם הַגֶּרֶן בְּחִלְקוֹ שֶׁל בְּנֵימִין הָיָה (שם):

גו"א . ואם תאמר, ומה מקשה 'ולמעלה כתיב מכל שבטיכם', הא המקרא דלעיל במשכן שילה קאמר (רש"י פסוק ה). ואין זה קשיא, אם שילה – שאין קדושתו עולמית – אמרה תורה "מכל שבטיכם", ירושלים – שקדושתה עולמית – לא כל שכן שצריך "מכל שבטיכם":

רא"ם שם. היינו אליבא דמאן דאמר ירושלים נתחלקה לשבטים, אבל למאן דאמר ירושלים לא נתחלקה לשבטים, צריך לומר: באחד שבטיך זו שילה. בספרי,

שפתי חכמים ולמעלה הוא אומר מכל שבטיכם כו'. דע"כ קרא דלעיל מיירי נמי בבית עולמים, מדכתיב (פסוק ה) כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלהיכם מיירי בבית עולמים, דהא לא מצינו שבחר ה' בשום מקום כ"א בירושלים, ושאר מקומות כגון גלגל וגבעון ונוב ושילה ישראל מעצמם בחרו להם. אלא ע"כ צ"ל דקרא כי אם אל המקום מיירי בשילה ובבית עולמים, ופירושו לשכנו דכתיב כמו ולשכנו, והוא דבור בפני עצמו. ואינו פי' אדלעיל, ואשר יבחר דלעיל מיירי בבית עולמים, וא"כ מקשה רש"י שפיר:

(33) מלאכים א פרק ג פסוק ד וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ גִּבְעֹנָה לִנְכֹס שָׁם כִּי־הָיָה הַכְּמָה הַגְּדוֹלָה אֲלֶיךָ עֲלֹת יַעֲלֶה שְׁלֹמֹה עַל הַמִּזְבֵּחַ הַהוּא

פירוש רש"י שם ד"ה היא הכמה הגדולה. הוא מזבח הנחשת שעשה משה במדבר, ונקבעה בשילה, חרבה שילה בימי עלי ובא לנוב, חרבה נוב בימי שאול, ובא לנגבון.

דברי הימים א פרק א פסוקים ג-ה וַיֵּלְכוּ שְׁלֹמֹה וְכָל־הַקָּהָל עִמּוֹ לִכְמָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן כִּי־שָׁם הָיָה אֹהֶל מוֹעֵד הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה עֲבַד־יְהוָה בַּמִּדְבָּר: אָבָל אֲרוֹן הָאֱלֹהִים הָעֵלָה דָּוִד מִקֶּרְיַת יְעָרִים בְּהַכִּין לוֹ דָּגִיד כִּי גִטָּה־לוֹ אֹהֶל בִּירוּשָׁלַם: וּמִזְבֵּחַ הַנְּחָשֶׁת אֲשֶׁר עָשָׂה בְּצִלְאֵל־בֶּן־אוּרִי כַּוְיָחֹר שָׁם לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה וַיִּדְרָשׁוּהוּ שְׁלֹמֹה וְהַקָּהָל:

מאירי מגילה ט: עיין הערה 16

(34) ויקרא פרק יז פסוק ה. לִמְעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־זִבְחֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם זֹבְחִים עַל־פְּנֵי הַשַּׁדָּה וְהֵבִיֵּאֻם לַיהוָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל־הַפֶּה וְזָבְחוּ זִבְחֵי שְׁלָמִים לַיהוָה אוֹתָם:

ראב"ע שם ד"ה למען אשר יביאו. זה הטעם על המצוה הזאת ופירוש על פני השדה ולא יזבחו עוד את זבחיהם:

פירוש המשניות להרמב"ם זבחים פרק יד משנה ה. עיין הארה 16

זבחים קיב: כל הקדשים שהקדישן בשעת איסור הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות מבחוץ הרי אלו בעשה ולא תעשה וחייבין עליו כרת

רש"י ד"ה בעשה - והביאום לה' וגו' (ויקרא יז):

(35) שפתי חכמים על רש"י דברים פרק יב פסוק יג אבל אתה מקריב על פי נביא כו'. ר"ל למה כתיב אשר תראה, לא הל"ל רק בכל מקום. ומתרג' ללמדך דדוקא במקום אשר תראה לא תקריב, אבל מקריב אתה ע"פ נביא וכו':

(36) תהלים קלב פסוק יד זאת־מְנוחָתִי עֲדִיעֶד פֶּה־אֲשֻׁב כִּי אוֹתִיקָ:

(37) ספרי דברים פרק יב פסוק יח כי אם לפני ה' א-להיך, זו שילה. תאכלנו במקום אשר יבחר ה', זו

ירושלים.

מגילה ט: אין בין שילה לירושלים, אלא שבשילה אוכלין קדשים קלים ומעשר שני בכל הרוואה, ובירושלים לפני מן החומה. וכן וכן, קדשי קדשים נאכלין לפני מן הקלעים. קדושת שילה — יש אחריה קימר, וקדושת ירושלים — אין אחריה קימר. **זבחים קיב:** שילה נאסרו הבמות ולא היה שם תקרה אלא בית אבנים בלבד מלמטן והיריעות מלמעלן והיא היתה מנוחה קדשי קדשים נאכלין לפני מן הקלעים וקדשים קלים ומעשר שני בכל הרוואה. **דברים פרק יד פסוק כג.** וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחָר לְשָׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם מֵעַשָׂר דָּגָנְךָ תִּירְשָׁךָ וְיִצְהָרְךָ וּבְכֹרֶת בָּקָרְךָ וְצֹאֲנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לִירְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל־הַיָּמִים:

זבחים קטז: איתיביה ר"נ לרב הונא ומחנות במדבר לא הואי והא תניא כשם שמחנה במדבר כך מחנה בירושלים מירושלים להר הבית מחנה ישראל מהר הבית לשער נקנור מחנה לויה מכאן ואילך מחנה שכינה והן הן קלעים שבמדבר אלא אימא בכל מקום מחנה ישראל פשיטא מהו דתימא איפסלו ביוצא קמ"ל ואימא ה"נ אמר קרא (במדבר ב, יז) ונסע אהל מועד אע"פ שנסע אהל מועד הוא תניא רשב"י אומר עוד אחרת היתה וחיל עזרת נשים היא ולא היו עונשין עליה ובשילה לא היו אלא שני מחנות בלבד הי מינייהו לא הוה אמר רבה מסתברא דמחנה לויה הואי דאי סלקא דעתך מחנה לויה לא הואי נמצאו זבין וטמאי מתים משתלחין חוץ למחנה אחת והתורה אמרה (במדבר ה, ג) ולא יטמאו את מחניהם תן מחנה לזה ומחנה לזה א"ל רבא אלא מאי מחנה ישראל לא הואי נמצאו זבין ומצורעין משתלחין למקום אחד והתורה אמרה (ויקרא יג, מו) בדד ישב שלא ישב טמא אחר עמו אלא לעולם כולו תלתא הוו ומאי לא היו אלא שתי מחנות לקליטה מכלל דבמדבר הואי קלטה מחנה לויה אין והא תניא (שמות כא, יג) ושמתי לך מקום בחייד מקום מקומך (שמות כא, יג) אשר ינוס שמה מלמד שמגלין במדבר להיכן גולין למחנה לויה מכאן אמרו בן לוי שהרג גולה מפלך לפלך ואם גלה לפלכו פלכו קולטו מאי קרא אמר רב אחא בריה דרב איקא (במדבר לה, כח) כי בעיר מקלטו ישב עיר שקלטתו כבר:

שפת אמת שם. עיין בסוף

רד"ק מלאכים א פרק ח פסוק כג. לשבתך עולמים. כי גלגל ושילה ונוב וגבעון לא היו עולמים כי לא היו הם המקום הנבחר אשר נאמר עליו אל המקום אשר יבחר ה' כי אם זה המקום שהוא הר המוריה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו עליו וקראו ה' יראה ואומר בהר ה' יראה כי באותו ההר יראה לדורות ודוד כשראה שנעתר שם וירד שם על עולתו אש מן השמים ידע כי הוא המקום הנבחר ואמר זהו בית האלהים וזה מזבח לעולה לישראל:

רמב"ן דברים פרק טו פסוק ט. מהחל חרמש בקמה טעמו מהחל לכם חרמש בקמה כי כבר הזכיר מתי נתחיל להניף חרמש בקמה בעומר שהיא ראשית קצירנו ומדרשו (ספרי קפו) ללמד על העומר שלא תהא קצירתו אלא בחרמש:

פנים יפות סוף פרשת פנחס אך הרמב"ם בפרק י"ד מהלכות מעשה הקרבנות (הל' יג) כתב בפירוש, אחד נדרים ואחד נדבות או שאר דברים שאדם חייב בהן [וכו'], מצות עשה מן התורה שיביא הכל ברגל שפגע בו תחילה, שנאמר ובאת שמה וכו' רלד ונראה דהאי קרא אתא אפילו בארבע עשרה שנה של ירושה וישיבה, וכן בנוב וגבעון, שכיון שלא היה הארון קבוע שם לא היה חיוב לעלות לרגל

(38) כלי יקר דברים יב פסוק ד. ועל זה קשה לי, הרי בראשון נאמר מכל שבטיכם משמע שגבה הכסף מכל השבטים, והוכיח רש"י זה סוף ספר שמואל (ב' כדכד) ממ"ש שם שקלים חמשים ובדברי הימים (א' כא כה) כתיב משקל שש מאות אלא שגבה חמשים שקל מכל שבט ושבת ועלה לשש מאות, וא"כ בודאי פסוק ראשון מדבר בבית עולמים אשר בנה דוד, ועוד קשה לי הלא מימות עולם נבחר המקום של בית עולמים וראיה מאדם שהקריב שם והמעשה של עקידת יצחק מוכיח זה ומהו שאמר אשר יבחר ה' להבא משמע, ומ"ש שלשון שימה משמע שימה כל דהו, אין דעתי נוחה בפירוש זה שהרי נאמר (דברים לא יט) ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם. וכי צוה ה' לשום התורה בפיהם שימה כל דהו ועיין מה שפירש"י על פסוק אשר תשים לפניהם (שמות כא א).

משמע שאיפכא מסתברא שלשון שימה מורה על דבר קבוע אשר לא יסור לעולם.

40) הקדמת הרמב"ם ליד החזקה וראיתי לסלק חבור
זה הלכות הלכות בכל-ענין וענין; ואסלק ההלכות
לפרקים שבאותו ענין; וכל-פרק ופרק אסלק אותו
להלכות קטנות, כדי שיהיו סדורים על-פה. אלו ההלכות
שבכל-ענין וענין - יש מהן הלכות, שהן משפטי מצוה
אחת בלבד? א, והיא המצוה שיש-פה דברי קבלה הרבה
והוא ענין בפני עצמו; ויש מהן הלכות, שהן כוללות
משפטי מצוות הרבה - אם יהיו אותן המצוות קלו בענין
אחד - מפני שחלוק חבור זה לפי הענינים, לא לפי מנין
המצוות, כמו שיתבאר

41) שמות פרק כה פסוק ח. ונעשו לי מקדש ושכנתי
בתוכם

42) דברים פרק יב פסוק יא הובא בסנהדרין כ: וספרי
עה פ. ונהיה המקום אשר יבחר יהוה אליהם בלשון
שמו שם נעמה תביאו את כל-אשר אנכי מצוה אתכם
עולתיכם וזבחיכם מעשיתכם ותרתם ידכם וכל מבחר
גדליכם אשר תדירו ליהוה:

סמ"ג מ"ע קסג פרק (א) כהן גדול [דף כ'] תניא ג'
מצות נצטוו ישראל בכניסתם לארץ להעמיד להם מלך
ולהכרית זרעו של עמלק אחר שיניח להם המקום מכל
אויביהם מסביב לבנות בית הבחירה שני ועברתם את
הירדן וישבתם בארץ ואח"כ והי' המקום אשר יבחר ה'
אלהיכם לשכן שמו שם שמה תביאו את כל אשר אני
מצוה אתכם עולותיכם וזבחיכם וגו' וכבר מנינו למעלה
העמדת המלך והכרתת עמלק, [בסימן קי"ד וקט"ו] זמן
מצוה זו של בניין בית הבחירה לא הגיעה עד ימי דוד
וכן הוא אומר בדוד ויהי כי ישב המלך בביתו וה' הניח
לו מכל אויביו מסביב ויאמר המלך אל נתן הנביא הנה
אנכי יושב בבית ארזים וארון ברית ה' עומד בתוך
היריעה. והמקום הנבחר הוא ירושלם בהר המוריה
שנאמר ויאמר דוד זהו בית אלהים וזהו מזבח לעולה
בישראל ואומר זאת מנוחתי עדי עד.....

רמזי מ"ע קסג לבנות בית הבחירה שנאמר (שמות כה,
ח) ועשו לי מקדש וגומר וכן תעשו ונאמר (לכריס יג,
יח) והיה המקום אשר יבחר ה' אלהיכם לשכן את שמו
שם וגומר

כסף משנה ריש הלכות בית הבחירה. מצות עשה
לעשות בית לה' וכו' שנאמר ועשו לי מקדש. ז"ל
רבינו בספר המצות שלו מצוה עשרים הוא שצונו לבנות
בית הבחירה לעבודה בו יהיה ההקרבה והבערת האש
תמיד ואילו תהיה ההליכה והעליה לרגל והקבוצ בכל
שנה והוא אמרו יתעלה ועשו לי מקדש. ולשון ספרי ג'
מצוות נצטוו ישראל בעת כניסתן לארץ למנות להם מלך
ולבנות להם בית הבחירה ולהכרית זרעו של עמלק הנה
התבאר שבנין בית המקדש מצוה בפני עצמה והא דספרי
איתא נמי בפרק כ"ג (סנהדרין דף כ'): וסמ"ג כתב וז"ל
תניא ג' מצות נצטוו ישראל וכו' ואחר שיניח להם המקום
מכל אויביהם מסביב לבנות בית הבחירה שנאמר
ועברתם את הירדן וישבתם בארץ ואח"כ והיה המקום
אשר יבחר ה' אלהיכם בו לשכן שמו שם שמה תביאו
את כל אשר אנכי מצוה אתכם עולותיכם וזבחיכם וכו'
זמן מצוה זו של בנין בית הבחירה לא הגיעה עד ימי דוד
וכן הוא אומר בדוד ויהי כי ישב המלך בביתו וה' הניח
לו מסביב מכל אויביו ויאמר המלך אל נתן הנביא ראה
נא אנכי יושב בבית ארזים וארון האלהים יושב בתוך
היריעה עכ"ל. ונראה שלא רצה לומר שהמצוה היא
ועשו לי מקדש כמ"ש רבינו משום דהוא קרא במשכן
שבמדבר מיירי ורבינו לא נראה לו שהמצוה היא והיה
המקום אשר יבחר ה' אלהיכם וגו' וכסמ"ג משום דהתם
לא פקיד לבנות בית הבחירה אלא סיפור בעלמא הוא
דקאמר שיביאו קרבנות למקום שיבחר ה' אבל לא מצינו
במקרא ציווי שיבנו בית הבחירה ואע"פ שבפרק כ"ג
הביאו מקרא דוהיה המקום אשר יבחר ה' לא לענין
שיהא ציווי בנין בית הבחירה ממקרא זה אלא לומר
שהכרתת זרעו של עמלק קודמת לבנין בית הבחירה
מדכתיב והיה בהניח לכם מכל אויביכם וכו' והיה המקום
אשר יבחר ה' ולפיכך לא רצה להביא ראיה מפסוק זה
והביא ראיה מועשו לי מקדש ואע"ג דההיא פרשה
במשכן שבמדבר מיירי משמע דהאי קרא כלל הוא לכל
מקום בין למשכן שבמדבר בין לשילה ונוב וגבעון בין
לבית עולמים ודיקא נמי דקאמר ועשו לי מקדש ולא
קאמר ועשו לי משכן. וכן הוא בגמרא סנהדרין ט"ז
שבועות י"ד וכן תעשו לדורות וכו':

רמב"ם ריש הלכות מלאכים ש"לש מצות נצטוו ישראֵל
בשעת כניסתן לארץ. למנות להם מלך שצאמר (דברים יז
טו) "שום תשים עליך מלך". ולהכרית זרעו של עמלק
שצאמר (דברים כה יט) "תמקה את זכר עמלק". ולבנות

בֵּית הַבְּחִירָה שֶׁנֶּאֱמָר (דברים יב ה) "לְשֹׁכְנוֹ תִּדְרְשׁוּ וּבָאֵת שָׁמָּה":

כסף משנה שם שלש מצות נצטוו ישראל וכו'.
בסנהדרין פרק כה"ג (סנהדרין דף כ'): תניא רבי יוסי אומר שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה ואיני יודע אי זה מהם תחלה כשהוא אומר כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק הוי אומר להעמיד להם מלך תחלה ואין כסא אלא מלך שנאמר וישב שלמה על כסא ה' למלך ועדיין איני יודע אם לבנות להם בית הבחירה תחלה או להכרית זרעו של עמלק תחלה כשהוא אומר והיה בהניח לכם מכל אויביכם וגו' והיה המקום אשר יבחר ה' וגו' הוי אומר להכרית זרעו של עמלק תחלה וכן בדוד הוא אומר ויהי כי ישב המלך דוד בביתו וה' הניח לו מסביב וכתוב ויאמר המלך אל נתן הנביא ראה נא אנכי יושב בבית ארזים.

להם משנה שם שנאמר לשכנו תדרשו וכו'. קשה דבהלכות בית הבחירה פ"א כתב רבינו מצות עשה לעשות בית לה' כו' שנאמר ועשו לי מקדש וכאן הביא קרא אחרינא דלשכנו תדרשו. וי"ל דהנהו קראי חד אתא למקדש שבמדבר וחד אתא למשכן שילה וכדכתב רש"י ז"ל בפרשת ראה לשכנו תדרשו זה משכן שילה ואיכא קרא אחרינא בפרשה ההיא דהיינו והיה המקום אשר יבחר ה' אלהיכם בו שמה תביאו וגו' וכתב שם רש"י ז"ל דאירי ההוא קרא בבית עולמים ורבינו לא הביא קרא דוהיה המקום וגו' אע"ג דההוא קרא איירי בבית עולמים משום דהנהו קראי דמדבר ושילה כתיבי בלשון אזהרה של מצות עשה דקרא ועשו לי מקדש משמע אזהרה וכן האי קרא דלשכנו תדרשו משמע דה"ק תדרשו ותעשו משכן ואח"כ תביאו שמה דאל"כ מאי תדרשו היה לו לומר לשכנו תביאו אלא ודאי דלהכי אתא קרא ולכך הביא רבינו אלו השני פסוקים שמורים שהיא מצוה גמורה וכי היכי דבשילה ובמדבר היא מצוה ודאי דבבית הבחירה היא מצוה ולא חש רבינו להביא שני המקראות במקום אחד אלא חד הביא בהל' מלכים וחד בהל' בית הבחירה אבל הסמ"ג הביא מקרא דוהיה המקום אשר יבחר וגו' משום דההוא קרא איירי בבית הבחירה אבל ועשו לי מקדש איירי במשכן שבמדבר וכמ"ש שם הרב"י וטעם רבינו נראה בעיני כדכתיבנא ולפי מ"ש הרב מהר"ר אליה מזרחי ז"ל בפרשת ראה בפירושו על פירוש רש"י ז"ל דהאי קרא דלשכנו תדרשו לעיל מיניה

איירי בבית הבחירה והוי כאילו כתוב ולשכנו אתי שפיר טפי הך ראיא דמייתי רבינו כאן דאיירי קרא בבית עולמים ובשילה והוי לשון אזהרה מלשון תדרשו כאמור:

לקוטי שיחות חלק טז עמוד 298 ואילך עיין בסוף

(43) מנין המצות להרמב"ם מצוה כ לבנות בית הבחירה, שֶׁנֶּאֱמָר: "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ" (שמות כה, ח).

(44) לקוטי שיחות חלק יט עמוד 143 ועפ"ז יומתק
וואס דער רמב"ם רופט אן די הלכות הלכות בית הבחירה רה אע"פ וואָס לשון הכתוב וועלכן ער בריינגט גלייך לרא' איז ועשו לי מקדש", פאר דעם שרייבט ער יש בכללן שש מצות כו' א) לבנות בית המקדש" און אויך די הלכות שלאחזיז תיכף רופט ער אז הל' כלי המקדש כו' ביאת המקדש. ווייל שיטת הרמב"ם איז, אז מעלת המקדש איז נאר מצד בחירת הקב"ה אין דעם ארט. ואת"ל, איז דער רמב"ם דאָס מרמז אויך אין דער צווייטער הלכה גופא, וואו ער רעכנט אויס די מעלות פון דעם מקום: נאך דעם ווי דער רמב"ם איז מאריך אז ומסורת ביד הכל שהמקום שבנה בו דוד כו' הוא המקום שבנה בו אברהם כו' נח כו' קין והבל. ובו הקריב אדה"ר קרבן כשנברא ומשם נברא", איז ער מוסיף - אמרו חכמים אדם ממקום כפרתו נברא". איז ניט מובן: פארוואס ברענגט דער רמב"ם א מקור אויף דעם ענין פון, משם נברא", ניט ווי בן די פריערדיקע ענינים וואָס ער רעכנט דאָרט אויס, וואָס ער ברענגט ניט זייער מקור בדברי חז"ל? ויש לומר, אַז דער רמב"ם איז ניט אויסן צו ברענגען אַ מקור (אויף ומשם נברא") נאָר דערמיט מרמז זיין אַז די אַלע (מעלות) מאורעות במקום המזבח וואָס ער רעכנט אין דער הלכה זיינען ניט בסתירה צו דעם ענין פון המקום אשר יבחר (ל' עתיד) ה"י - אז מעלתו איז בלויז מצד בחירת הקב"ה וואָס איז געווען ערשט נאכדעם, כדלקמן וואָס אדה"ר וכו' האָבן גע- בראכט די קרבנות במקום זה דוקא, זיי האָבן אויסגעקליבן דעם אָרט, איז ווייל זיי האָבן געוואוסט בנבואה אַז דאָס איז דער מקום אשר יבחר ה"י (בעתיד). בסגנון אחר ניט בחירת הקב"ה במקום זה איז אַ מסובב פון דעם וואס מ'האט שוין פריער מקריב געווען דארט קרבנות (און געמאכט דעם אָרט אַ מקום סגוליי"), נאר פאַרקערט: דאָס וואס מ'האט מקריב געווען קרבנות אין דעם מקום דוקא, איז אַ מסובב פון דעם וואָס (זיי האָבן געוואוסט בנבואה אז) דער אויבערשטער וועט בוחר זיין

אין דעם מקום". דאָס קען מען אבער זאָגן בלויז בנוגע די קרבנות וואָס זיי האָבן מקריב גע- ווען. משא"כ בנוגע צו ומשם נברא" - איז דאָך דאָס אַ פעולה פון דעם אויבערשטן; איז אויב אפילו מ'וועט זאָגן אַז ומשם נברא" איז מצד ידיעתו יתי אַז בעתיד וועט ער בוחר זיין אין דעם מקום, איז דאך אבער שוין געווען א פעולה (נברא) פון בחירה ובמילא קען שוין ניט זיין באופן אחר, אה ב ובמכל שכן פון דעם ביאור הידוע אין צדיק ורשע לא קאמר", אַז אויב די ידיעה שלמעלה וואָלט אַרויס געקומען אין אַ דיבור, וואָלט עס מכריח געווען דעם מענטשן צו פירן זיך לויט ידיעתו ית'; ועל אחת כו"כ בנודיד וואָס די ידיעה וואָלט געווען א פעולה מלמעלה]. דערפאר איז דער רמב"ם מוסיף אמרו חכמים אדם ממקום כפרתו נברא" - אַז דאָס וואָס ומשם נברא", איז עס (ניט ווי די פריערדיקע זאכן, די קרבנות שהקריבו כו' במקום זה, וואָס איז געווען ווייל בעתיד וועט דאָס זיין דער מקום אשר יבחר ה'", נאר) ווייל דאָס איז מקום כפרתו" - דער ארט וואָס אדם הראשון האָט בוחר געווען בריינגען זיין קרבן. ו. עס בלייבט אבער ניט פארשטאנדיק: וויבאלד אַז אויך לדעת הרמב"ם איז דער טעם וואָס מקומו מכוון ביותר" (ניט מצד די קרבנות שהקריבו כו' אין דעם מקום, נאר) מצד בחירת הקב"ה היינט וואָס איז נוגע צו ברענגען אין ה' בית הבחירה דעם גאנצן ענין (אין דער צווייטער הלכה) אַז הוא המקום שבנה בו אברהם כו' נח כו' ממקום כפרתו נברא"? וי"ל אַז דערמיט באַוואָרנט דער רמב"ם פארוואס ואין משנין אותו ממקומו לעולם" - הן אמת אַז דאָס איז דער מקום אשר יבחר ה'", איז דאָס אַבער נאך ניט קיין ראיי (גמורה) אַז דורך דעם איז נשלל געווארן די אפשריות צו משנה זיין למקום אחר. און ווי מען געפינט בנוגע צו דוד המלך, אַז דער אויבערשטער האט בוחר געווען אין דוד ובניו אחריו המלכות לו ולבניו הזכרים עד עולם ואעפ"כ איז דער דין (כפסק הרמב"ם), אַז הנביא שהעמיד מלך משאר שבטי ישראל כו' ה"ז מלך וכל מצות המלכות נוהגות בו" (ס'איז נאָר וואָס תפסק המלכות מביתו"). ועפ"ז ווערט דאָך די שאלה בנוגע מקום ביהמ"ק - מנ"ל שלילת כל מקום, ובפרט השאלה בנוגע לשילה וואָס איז אויך געווען א מקום אשר יבחר ה'", וואו דער משכן איז געשטאנען שס"ט שנה", איז דאָס מכריח, לכאורה צו זאָגן אַז זה הוא בית ה' גו' וזה מזבח גו'" איז לאו דוקא? ועד"ז - ביים הר סיני, וואו משה רבינו האָט אויפגעשטעלט דעם משכן בפעם הראשונה? - באי וואָרענט עס דער רמב"ם

11

במקומו בפ"א ועד"ז דא: דעריבער ברענגט דער רמב"ם א רא"י, אַז אין דעם פאל איז די בחירה אין אַן אופן וואָס האָט שולל גע- ווען אַנדערע מקומות, וואָס דערפאר הבן אדה"ר וכו' געבויט זייערע מזבחות דוקא אין דעם מקום: אויב בחירת הקב"ה האָט ניט שולל געווען אַנדערע מקומות, פארוואָס האָבן זיי אַלע מדייק געווען צו ברענגען זייערע קרבנות נאָר אין דעם מקום מכוון אין הר המור' עצמו? איז דערפון משמע, אַז מצד בחירת הקב"ה זיינען אַנדערע מקומות נשלל געוואָרן, ובמילא, אויב מקריב זיין אַ קרבן אין אַ געוויסן מקום (ע"ש העתיד), איז דאָס נאָר אין דעם מקומו מכוון ביותר" אין הר המורי גופא.

שיחת ש"פ מתו"מ תשמ"ב סעיף כד. בהמשך להאמור לעיל שבימים אלו צריכים להוסיף בלימוד התורה בענינים הקשורים עם בית הבחירה" - מובן, שכאשר יושבים בהתועדות עם חסידים צריכים לבאר ענין מסויים בהלכות בית הבחירה: לכל לראש - צריך להבין: מדוע קורא הרמב"ם להלכות אלו הלכות בית הבחירה" (כידוע שגם הכותרת" נכתבה ע"י הרמב"ם), ולא הלכות בית המקדש" (או הלכות מקדש") - ע"ד הלכות כלי המקדש" והלכות ביאת מקדש" שבספר עבודה"? ויתירה מזו: לאחר הכותרת" (הלכות בית הבחירה") כותב הרמב"ם: יש בכללן שש מצוות, שלש מצוות עשה, ושלוש מצוות לא תעשה, וזה הוא פרטן: א) לבנות בית המקדש וכו'", ועד"ז בהתחלת פרק א': מצות עשה לעשות בית לה' .. שנאמר ועשו לי מקדש". וא"כ, מדוע קורא הרמב"ם להלכות אלו הלכות בית הבחירה" (ולא הלכות מקדש")? זאת אומרת: בית המקדש נקרא אמנם בית הבחירה", ע"ש הכתוב, המקום אשר יבחר ה'", וכלשון הספרי (המובא ברמב"ם ריש ה' מלכים) ג' מצוות נצטוו ישראל בעת כניסתן לארץ, למנות להם מלך, ולבנות להם בית הבחירה וכו'" - אבל אעפ"כ אינו מובן: לשם מה מדייק הרמב"ם - בספרו היד החזקה", שענינו הלכות הלכות" - לקרוא להלכות אלו הלכות בית הבחירה" דוקא, ובפרט שבהמשך דבריו מדגיש בעצמו את הלשון מקדש"!

שם סעיף מז הביאור מדוע קורא הרמב"ם לכללות הלכות אלו בשם הלכות בית הבחירה", ולא הלכות מקדש: בריש פ"ב כותב הרמב"ם: המזבח מקומו מכוון ביותר . . הוא המקום שבנה בו אב. הם המזבח ועקד עליו יצחק, והוא המקום שבנה בו נח כשיצא מן התיבה

והוא המזבח שהקריב עליו קין והבל, ובו הקריב אדם הראשון קרבן כשנברא, ומשם נברא". והנה, מאחר שהמזבח מקומו מכוון ביותר, ואין משנין אותו ממקומו לעולם", מובן, שבית המקדש מוכרח להיות במקום זה דוקא (כי המזבח צריך להיות בתוך ביהמ"ק דוקא) ועפ"ז - צריך להבין: כיצד אומרים שבית המקדש הוא המקום אשר יבחר ה', הרי ביהמ"ק הי' מוכרח להיות במקום זה דוקא - במקום שממנו נברא אדה"ר, ובו הקריב קרבן וכו'! והביאור בזה - בפשטות: ישנו מקום מסויים שבו היתה בחירת העצמות - המקום אשר יבחר ה'. ולאחרי שנבחר מקום זה נברא משם אדה"ר, ובו הקריב קרבן, ובו נעקד יצחק וכו'. זאת אומרת, שהסיבה לגודל חשיבות מקום זה (שבו הקריב אדה"ר וכו', ובו נעקד יצחק) היא - להיותו המקום אשר יבחר ה'. ועפ"ז מובן מדוע מדגיש הרמב"ם בכותרת דהלכות אלו את השם בית הבחירה" דוקא: מ לכל לראש מדגיש הרמב"ם שביהמ"ק נקרא בית הבחירה", כי שם זה מבאר את החשיבות והמעלה דביהמ"ק - להיותו המקום אשר יבחר ה', בית הבחירה". ולאח"ז, כאשר מדובר אודות פרטי ההלכות הקשורות עם ביהמ"ק - כותב הרמב"ם שהמצוה היא לבנות בית המקדש", שנאמר ועשו לי מקדש", ועד"ז, ההלכות כלי המקדש" והלכות ביאת מקדש", כי השם מקדש" קשור ונוגע לענין של הלכה בפועל, היינו, שמפני היותו מקדש", הרי הכניסה אליו צריכה להיות באופן של קדושה דוקא, והכלים שבו צריכים להיות באופן של קדושה דוקא (מקדשין כשהם מלאים, וכיו"ב) - ככל פרטי הדינים המבוארים בהלכות כלי המקדש" והלכות ביאת מקדש".

45) לקוטי שיחות חלק יא עמוד 120. והביאור בכ"ז: ענינם (תכליתם) של המשכן ובית המקדש הם שני דברים כללים: א) בל' הרמב"ן הנ"ל בית מקודש לשמו ושם כו' יצוה את בני כו' - ו (לכן גם) עיקר החפץ" הוא כו הארון שמשם דיבר, מנוחת והשראת השכינה שהיתה בהם, וכמו שמסיים (בהפסוק שממנו למד הרמב"ם המ"ע לבנות ביהב"ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". וכמו שמצינו זה מפורש בנוגע לביהמ"ק זאת מנוחתי עדי עד פה אשב כי איתלי. ועיקר מנוחת והשראת השכינה הוא בקדשי הקדשים. ב) העבודה שבהם (שבעיקרה ה"ה עבודת הקרבנות), והעלי' לרגל אליהם בשלש רגלים. ובזה היא מחלוקת הרמב"ם והרמב"ן: מי משני אלה הוא העיקר בציווי הקב"ה לבנות ביהמ"ק; ומי מחלוקתם זו נובעת פלוגתתם הנ"ל בנוגע

להציווי על עשיית הכלים בבית המקדש. לדעת הרמב"ם תכלית המכוון בבנין המקדש הוא בשביל להקריב בו קרי בנות, (שכולל כל עבודות הכהנים שעיקרם עבודת הקרבנות). ומדייק הרמב"ם בלשונו (בספרו - שהוא ס'פסקי הלכות"): מצות עשה לעשות בית לה' מוכן - להיות מקריבים בו הקרבנות כו' - " להדגיש שאין ה' ציווי מוגדר ומוגבל לבנית בית כ"א לעשות בית לה' מוכן להיות מקי ריבים בו הקרבנות". היינו שאם אין הבית מוכן להיות מקריבים בו", לא נתקיימה המ"ע של ועשו לי מקדש" ועפ"ז מובן בפשטות שהמנורה והשלחן והמזבח וזולתם כולם (הם) מחלקי המקדש" (היינו שבציווי על עשיית כלי המקדש הרי הוא מצווה על חלקי המקדש), כי במה נעשה המקדש מוכן כו' הוא ע"י עשיית המנורה והשלחן והמזבח (כי בהקרבנות" נכללות כל העבודות שבביהמ"ק: הדלקת והטבת הנרות, עריכת לחם הפנים וכו'). וע"ז ה' הציווי בתחילת עשיית המקדש. אבל לאחר שנעשה בית מוכן אע"פ שנחרב, מקריבין (קרבנות) אף שאין שם בית" וכלים כו', כי אין הכלים - (והבית) מצ"ע מעכבין את הקרבנות. אמנם לדעת הרמב"ן עיקר הכוונה והחפץ בהמשכן (ומקדש) להיות מקום מוקדש לשמו כו' משם ידבר כו', ועל פי זה הציווי דועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" לא קאי אלא על הבית עצמו, לבנות משכן להשראת השכינה אבל לא נכללו בזה ה' ציוויים על הכלים, כי עיקרם לענין הקרבנות" (העבודה) שבמשכן", וה' טעם שלא נמנו הכלים במצות בפ"ע. הוצרך לבאר שזהו משום שהכלים הם רק תשמישי קדושה להעבודות הנע" שות בהם. ולכן גם עשיית הארון והכפורת לשום שם העדות תמנה מצוה בפ"ע". כי אין הארון הכשר מצוה אחרת כמנורה והמזבחות והשלחן", ויש עליו 50 ציווי (שנמנה בפ"ע) מיוחד ולא נכלל בכלל הציווי לעשות לו בית מקודש לשמן - כי הארון (וקדה"ק) ה"ז עיקר החפץ" אבל גם בלאה"כ ה"ז בית מקודש כו'.

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ט הלכה ג. וכן למדנו מתקמים ראשונים מפי השמועה ככל אם יאמר לך הנביא עבר על דברי תורה כאלהו בזה הפך מל שמוע לו חוץ מעבודת פוככים. והוא שיהיה הדבר לפי שעה. פגון אליהו בזה הפך מל שהקריב עולה פחון וירושלים נבחרת לכך והמקריב פחון סביב פרת.

ריש הלכות בית הבחירה. מצות עשה לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות. ונחגגין אליו שלש

פְּעָמִים בַּשָּׁנָה שְׁנָאֵמֶר (שמות כה ח) "וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ".
וְכִכָּר נִתְּפָרֵשׁ בַּתּוֹרָה מִשְׁכָּן שְׁעֵשֶׂה מִשֶּׁה רַבֵּנוּ. וְהָיָה לָפִי
שְׁעָה שְׁנָאֵמֶר (דברים יב ט) "כִּי לֹא בָאתֶם עַד עֵתָה" וְגו':

לקוטי דיחות חלק ד עמוד 1346 הערה 24. רמב"ן
ר"פ תרומה. וראה גם רמב"ן פי עקב י, ה. - ובספהמ"צ
להרמב"ם מצוה כי: היא שצונו לבנות בית הבחירה
לעבודה בו יהי' ההקרבה כו'. וכן הוא ביד ריש הל'
ביהב"ח. ובסה"מ שורש יב - וכיון שמקרא מלא הוא
בנוגע לכוונת מ"ע זו דועשו לי מקדש" שהיא ושכנתי
בתוכם" וכן בנוגע למקום הושכנתי" שהוא הארון
(כהובא ברמב"ן) הרי א"א לומר שהרמב"ם חולק בזה
על הרמב"ן; וראי' (ועכ"פ זכר) לדבר גם מדברי
הרמב"ם עצמו (מו"נ ח"ג פמ"ה) וז"ל: וצונו אנחנו
שנבנה היכל לשמו יתעלה ונשים בו הארון שיש בו כו'.
(וגם לדעת הרמב"ם החפץ במקדש הוא מנוחת השכינה,
ובעיקרה הוא על הארון, ובמילא מובן שבו תלוי גם
שלימות קדושת המשכן * } ולכן המשכן בזמן שלא היי
בו הארון, הי' לו דין במה גדולה (תוספתא זבחים ספ"ג.
וראה ג"כ מאירי מגילה ט, ב). ואין להקשות מהא
דביהמ"ק בקדושתו גם לאחר שנגזז ואפילו לאחר
שניסל) הארון - כי הוא לפי ששכינה אינה בטילה"
(רמב"ם הל' ביהב"ח ספ"ו); משא"כ המשכן שהי
מלכתחילה רק לפי שעה", דירת עראי ולא מנוחה
ונחלה. } אלא שהרמב"ם מדבר בענין המצות שנצטוו
בנ"י לעשות בביה"ב (עבודת האדם), והרמב"ן מדבר
בענין וחפץ אשר במשכן עצמו, שהוא ושכנתי" השראת
השכינה שהיתה בו מלמעלה. וזה היי בעיקר ע"י הארון.

הלכות בית הבחירה פרק א הלכה ג. פִּינּוּן שְׁנִבְנָה
הַמִּקְדָּשׁ בִּירוּשָׁלַיִם נֶאֱסְרוּ כָּל הַמְּקוֹמוֹת כֵּלָן לִבְנוֹת בֵּתָן
בֵּית לֵה' וְלִהְיֶה קֶרֶן. וְאֵין שֵׁם בֵּית לְדוּרֵי הַדּוֹרוֹת
אֶלָּא בִירוּשָׁלַיִם בְּלִבָּד וּבִהְיֶה הַמּוֹרֶה שְׁפָה נֶאֱמַר (דברי
הימים א כב א) "וַיֵּאמֶר דָּוִד זֶה הוּא בֵּית ה' הַגָּאֲלֵהִים וְזֶה
מִזְבֵּחַ לַעֲלֹה לְיִשְׂרָאֵל" וְאֹמֶר (תהלים קלב יד) "זֹאת
מְנוּחָתִי עַד־עַד":

(47 מעשי מלך שם א') כיון שנבנה המקדש
בירושלים וכו'. וקשה לי דהנה בשבועות דף ט"ז קאמר
שם דמקדש קדושתו קדושת עולם והוכיחו תוס' דאף
למ"ד לקלע"ל אפ"ה לענין זה הוה קדושת עולם שאין
לבנות בית במקום אחר ואף דבמה מותרת דלקלע"ל
אבל לקדושת בית קלע"ל והכונה כי הנה לקדש בית
להקריב ק"צ וקרבת חובה לזה נתקדשה ירושלים

לעולם דאין להקריב במקום אחר ורק לאסור במה
להקריב בו קרבן יחיד נדון"ד לענין זה לקלע"ל וא"כ יש
להקשות אמה שכ' רבינו דאין שם בית לדורי דורות אלא
בירושלים דהא זה אפי' למ"ד לקלע"ל ורבינו הא כתב
בפ"ו מה' אלו דקדושת הבית קלע"ל ואסור בבמה וא"כ
הוה לי' לאשמעין דאפי' לבנות מזבח להקריב בו
קרבת יחיד אסור ג"כ לדורי דורות דירושלים אין
אחרי' היתר אבל לשון זה שכ' רבינו משמע דוקא בית
מקדש להקריב בו קרבת ציבור אסור חוץ מירושלים
וזה כמ"ד לקלע"ל:

ויש ליישב דהנה במגילה דף י' איתא שמעתי שמקריבין
בבית חוניו ופריך ממשנה דירושלים אין אחרי' היתר
מוכח דבמות אסורות והקשה בצ"ח דילמא באמת במות
אסורות והא דקתני דירושלים אין אחרי' היתר היינו
לקדש בית במקום אחר לתוס' שבועות הנ"ל ונראה
דתוס' הקשו אמאי הדר רי"צ הא מצי אתיא כתנא דסובר
לקלע"ל ותי' הר"ח דאפ"ה במות אסורות ולכאורה קשה
דהא בכמה דוכתין משמע דאי לקלע"ל במות מותרת אך
נראה דכונת הר"ח דבזבחים דף ק"ח איתא במשנה אינו
חייב אש"ח עד שיעלה על ראש המזבח ר"ש אומר אפי'
על הסלע או על האבן חייב ויליף ממנוח דמיקרי העלאה
וא"כ י"ל בוודאי אי אסור לבנות בית במק"א גם מזבח
להקריב בו קרבת אסור ורק הא דלקלע"ל היינו לומר
דמותר להקריב בחוץ על הסלע אבל למ"ד קלע"ל גם זה
אסור (ועכ"ה) ג' בשמ"ק בכורות דף ד' לחלק בין במה
לבמה דבמת יחיד בראש גגו מותר ובין מזבח בנוי חוץ
למשכן רק שם הוא הסברא להיפך) ולפי"ז י"ל דהכי
פריך דהא בית חוניו הי' שם מזבח וא"כ למ"ד לקלע"ל
עכ"פ קדושה ראשונה ל"ב לענין זה דאין לבנות בית
המקדש או להעמיד מזבח כיון דירושלים אין לה היתר
וקשיא לרי"צ דמקריבין בב"ח וא"כ למ"ד דא"ח אש"ח
כשמעלה על הסלע רק על המזבח בנוי א"כ ע"כ למ"ד
דלקלע"ל מותר להקריב בחוץ על מזבח בנוי אז באמת
גם לבנות בית להקריב בו ג"כ אין איסור דמש"כ תוס'
שבועות דאסור לבנות בית לכו"ע הוא רק ניהא למ"ד
דחייבין בש"ח כשמקריבין על הסלע דאז י"ל בשעת
היתר הבמות מותר להקריב בחוץ על הסלע אבל לא
לבנות מזבח או בית קבוע להקרבה וא"כ א"ש דרבינו
הא סבירא לי' בפ"ט ממעה"ק דא"ח כשמעלה בחוץ על
הסלע א"כ לדידי' ל"א כסברת תוס' בשבועות ושפיר
כתב דאין בונין בית להקרבה לדורי דורות רק בירושלים
דהיינו כמ"ד קלע"ל ודו"ק

לקוטי שיחות חלק טז הערה 12

מכילתא ריש פרשת בא. ועד שלא נבחרה ארץ ישראל, היו כל הארצות כשרות לדברות, משנבחרה ארץ ישראל יצאו כל הארצות. עד שלא נבחרה ירושלים, היתה כל ארץ ישראל כשרה למזבחות, משנבחרה ירושלים יצאת ארץ ישראל. שנאמר 'השמר לך פן תעלה עולותיך וכו' כי אם במקום אשר יבחר' [דברים יב]. עד שלא נבחר בית עולמים, הייתה ירושלים ראויה לשכינה, משנבנה בית עולמים יצאת ירושלים שנאמר (כי בחר ה' בציון) ואומר 'זאת מנחתי עדי עד' [תהילים קלב].

49 מפרשי מכילתא עיין בסוף

50 תנחומא פרשתינו ח חביבה ארץ ישראל שפסוק בה הקדוש ברוך הוא. אמה מוצא, כשפרא העולם, חלק הארצות לשרי האמות ובחר בארץ ישראל. מנין, שכן משה אמר, בהנחל עליון גוים וגו' (שם לב, ח), ובחר לחלקו ישראל, שנאמר: כי חלק ה' עמו, יעקב חבל נחלתו (שם פסוק ט). אמר הקדוש ברוך הוא, יבאו ישראל שפאו לחלקי, וינחלו את הארץ שפאה לחלקי. לכו קתוב, כי יבכרית.

לקוטי שיחות חלק יח עמוד 402 ה. נקודת הביאור בזה: אין דעם וואס איז אויסגעטיילט פון אלע ארצות זיינען בכלל דא צוויי ענינים: (א) דאס וואס דער מדרש זאגט: חביבה א"י שבחר בה הקב"ה; (ב) דאס וואס ארץ ישראל איז אן ארץ קדושה, ווי ער זאגט אין מכילתא אז עד שלא נבחרה ארץ ישראל היו כל הארצות כשרות לדברות משנבחרה ארץ ישראל יצאו כל הארצות. און אין די צוויי ענינים באשטייט די שייכות פון אידן מיט איי: (א) מצד בחירת הקב"ה - וכמז"ל בחר בארץ ישראל כו' ובחר לחלקו ישראל כו' אמר הקב"ה יבואו ישראל שבאו לחלקי וינחלו את הארץ שבאה לחלקי, (ב) מצד קדושה וואס איז דא אין ביידן, אין איי און אין די אידן, וואס זיי זיינען אן, עם קדוש. דער אונטערשייד צווישן די צוויי ענינים דריקט זיך אויך אויס (צווישן אנדערע) אין דעם נאמען פון דער לאנד: מצד דער קדושה ווערט זי אני גערופן ארץ ישראל דוקא, שולל ארץ כנען"ב, ווארום די קדושה האט ניט קיין שייכות לארץ כנען; דאקעגן מצד בחירת הקב"ה בארץ ישראל מוז זי ניט אנגערופן ווערן דוקא ארץ ישראלי, מ'קען איר אגרופן אויך ארץ כנען, וכיו"ב, ווארום די בחירה פון אויבערשטן איז געווען כשברא (הקב"ה)

העולם חלק הארצות לשאר האומות ובחר בארץ ישראל. לויט דעם קומט אויס אז אויך אין דעם איסור יציאה פון ארץ ישראל זיינען דא צוויי ענינים: (א) מצד קדושת הארץ (וואס דאס איז אויך נוגע לקיום המצות התלויות בארץ), (ב) מצד דער בחירה פון אויבערשטן אין ארץ ישראל וואס ער האט עס אָפּגעגעבן אידן.

51 הלכות בית הבחירה פרק א הלכה א-ב. מצות עשה לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות. וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה שנאמר (שמות כה ח) "ועשו לי מקדש". וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבנו. והנה לפי שעה שנאמר (דברים יב ט) "כי לא באתם עד עתה" וגו':
ב כיון שנקנסו לארץ העמידו המשכן בגלגל ארבע עשרה שנה שפכשו ושלחו לקו. ומשם באו לשילה ובנו שם בית של אבנים ופרשו וריעות המשכן עליו ולא היתה שם תקרה. ושם"ט שנה עמד משכן שילה וכשמת עלי חרב ובאו לבנו ובנו שם מקדש. וכשמת שמואל חרב ובאו לגבעון ובנו שם מקדש. ומגעון באו לבית העולמים. וימי נב וגבעון שבע נחמשים שנה:

לקוטי שיחות חלק יט עיין הערה 44

52 לקוטי שיחות חלק יט שםצ הערה 47 ועד"ז אין הכרח מהכתוב זה מזבח לעולה לישראל" - כי דחז"ל כשנאמר זה"ז זאת" (החודש הזה, זאת החי' ועוד) - הוא דיוק בהדבר עצמו ולא בנוגע למקומו וענין שחוץ הימנו. וגם כאן הול"ל עד"ז - שבא ללמד שכל מזבח צ"ל כמזבח זה (רבוע ארכו כרחבו וכו' - ראה רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ב הייז. ועוד). י ועפ"ז יומתק זה שמביא בה"א הענין ובמקדש (במקום המזבח) נעקד יצחק כו' שנאמר כו' (ולא דיו בהפסוק זה מזבח לעולה לישראל") - להוכיח שהכוונה בזה היא קביעת מקום המזבח (ראה לקמן בפנים) כי מהלשון וזה מזבח לעולה" אין הכרח שקאי על קביעת המקום, כנ"ל. וע"פ הנ"ל מובן מה שהוצרך הרמב"ם להוסיף לעיל (פ"א ה"ג) בנוגע לזה שאין שם בית כו' אלא בירושלים בלבד כו' - ראי' ב' מהכתוב זאת מנוחתי עדי עד, ולא הסתפק בהראי' ויאמר דויד זה הוא בית ה' האלקים וזה מזבח לעולה לישראל" - כי מהפסוק זה בית גו' וזה מזבח גוי אין הכרח על קביעות מקום הבית. וגם אין הכרח שמצד בחירה זו נאסרו כל המקומות" (כדלקמן בפנים). ולכן מביא הכתוב זאת (דוקא) מנוחתי עדי עד. וראה בהנסמן לקמן הערה 57.

54) הלכות בית הבחירה פרק ו הלכה טז למה אני אומר במקדש וירושלים קדשה ראשונה קדשה לעתיד לבוא. ובקדשת שאר ארץ ישראל לענן שביעית ומעשרות וכיוצא בהן לא קדשה לעתיד לבוא. לפי שקדשת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה. נהרי הוא אומר (ויקרא כו לא) "נהשמותי את מקדשיכם" ואמרו חכמים אף על פי ששוממין בקדשתן הן עומדים.

לקוטי שיחות חלק יא עמוד 177 עיקר ענין בית המקדש - הוא כמש"כ: ביון אלקים וזה שער ה' שמים (ביהמ"ק שלמעלה), ואומר מכון לשבתך פעלת ה', המקום אשר הכינותי, ולכן נאמר בו: לבנות את בית ה' בירושלים ונקרא בית עולמים - וכ"ז הוא בשווה בשני הביהמ"ק, משא"כ המשכן ומשכן שילה שלא היו מכוונים כנגד ביהמ"ק שלמעלה ונקראים אוהל", אוהל מועד דירת עראי להשכינה, והרי אינה אדומה כלל דירת עראי לדירת קבע. וכל זה מובן גם בפשטות לבן חמש (למקרא): הפרטים שבהם שונה בית אחד מבית שני אינם משנים את הנקודה העקרית שבהם: דירת קבע להדר בתוכם; משא"כ אוהל", גם אם יהיו בו כו"כ פרטים שבהם הוא שוה לבית, מ"מ שונה הוא בנקודתו העקרית: שהוא רק דירת עראי ולא דירת קבע.

לקוטי שיחות חלק טז עמוד 467. פון דעם איז פארשטאנדיק, אז דאס וואס ס'האט זיך גערעדט פריער, אז בפנימיות (מצד דעם רמז) שבמקרא זיינען אויך די מקדשות נצחיים ווי דער משכן איז עס ניט נאר מצד דעם וואס די קדושת מקום המקדש אינה - בטלה" ווייל, אדרבה, אין דעם איז דאך (מקדש עיקר), פאראן א יתרון אין מקדש לגבי משכן, כנ"ל - נאך, אז אויך אין די מקדשות איז דא עכ"פ א מעין פון דעם ענין הנצחיות וואס אין חלקי רכלי המשכן". ה. קלערער דאס צו פארשטיין, דארף מען מקדים זיין דאס וואס חז"ל זאגן אויפן פסוק כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה": מנוחה זו שילה נחלה זו ירושלים!! אין פשטות, איז דער טעם פארוואס דוקא ירושלים ווערט אנגערופן נחלה" און שילה בלויז מנוחה" ווייל נחלה" ווייזט אויף קביעות מער ווי מנוחה" (וואס איז שייך אויך באופן ארעי). און דערפאר ווערט ירושלים. וואס אין שם בית לדורי הדורות אלא בירושלים", אנגערופן נחלה. אבער דאס איז ניט מספיק - ווארום לויט איין

דיעהען איז מנוחה זו ירושלים נחלה זו שילה", אע"פ וואס לכן"ט האט ירושלים אין זיך א העכערע מעלה ווי שילה. מוז מען זאגן, אז אויך אין מנוחה" איז דא א מעלה אויף נחלה"; ד.ה. אז מנוחה" און נחלה" זיינען צוויי באזונדערע סוגי מעלות, ויש כזו מה שאין כזו. איז דער ביאור אין דעם: ווי געזאגט, איז די מעלה פון משכן אין דעם, וואס די חלקי וכלי המשכן זיינען נצחיים, אבער דער משכן אלס מקום השראת השכינה איז געווען נאך לפי שעה", אוהל". דאקעגן ביים מקדש, איז להיפך: אין מקום המקדש איז דא א קדושה נצחית - אינה בטלה", אבער דער עצם הבנין וחלקיו נפסדו" און זיינען אריינגעפאלן בידי האויבים. און די צוויי פארשידענע מעלות זיינען מרומז אין די צוויי תוארים, מנוחה" און נחלה", וואס דער חילוק בפשטות צווישן זיי איז: מנוחה" איז מתאר דעם מצב פון נפש האדם (גברא) - ער איז ניט אין א מצב פון טלטול ממקום למקום. און אין דעם גייט אויך אריין דער מצב" פון די כלי | האדם וואס ווערן מיטלטל צוזאמען מיט אים, ווי מיר זען בחוש, אז די כלי האדם ווירקן אויף דעם דעת האדם און זיינען גענטער צו אים, מער ווי זיין דירה דאקעגן נחלה" איז מתאר די תכונה פון דער עצם זאך (חפצא) - די קרקע וכיו"ב. און דערמיט איז מובן וואס משכן שילה - וועלכער איז בחלקו באשטאנען פונעם משכן שעשה משה", ווי דער רמב"ם זאגט ובנו שם בית כו' ופרשו יריעות המשכן עליו" - איז מעלתו מנוחה": די נצחיות אין אים איז געווען אין די חלקי וכלי המשכן - זאכן וואס ווערן מיטלטל מיטן מענטשן: און דעריבער, ווען עס איז געקומען לידי קביעות" אין שילה ווערט עס אנגערופן מנוחה", וואס איז מתאר, כנ"ל, דעם מצב פון נפש האדם. משא"כ דער מקדש, וואס מעלתו איז (ניט אין די חלקי וכלי המקדש, נאך) אין מקום המקדש, ווערט אנגערופן בהתאם לזה, נחלה", וואס באצייכנט די תכונת המקום, כנ"ל. ו. די הסברה אין די חילוקים הנ"ל צווישן משכן און מקדש: דער ענין פון נצחיות קען זיך ניט אויפטאן דורך מעשה בני אדם - גבראים, מוגבלים; דאס איז שייך נאך ביי מעשה ידיו של הקב"ה. און דעריבער זיינען די חלקי המקדש עצמם ניט קיין נצחיים, ווארום זיי זיינען (בלשון הזהר) בניינא דבר נש". משא"כ דאס וואס דער מקום המקדש האט א קדושה נצחית, איז דאס ניט אן ענין וואס בני אדם טוען אויף, נאך דאס איז דער מקום אשר יבחר ה' בו לשכן שמו שם"; ובלשון הרמב"ם: קדושת המקדש כו' מפני השכינה ושכינה אינה בטלה". ד. ה. ניט דער בנין המקדש האט

שם מצוה כא לַבְּנוֹת בֵּית הַבְּחִירָה, שְׁנָאָמֶר: "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ" (שמות כה, ח).

לְיִרְאָה מִבֵּית זֶה, שְׁנָאָמֶר: "וּמִקְדָּשִׁי תִירָאוּ" (ויקרא יט ל; כו, ב).

(58) רמב"ם הלכות מעשי הקרבנות פרק ח הלכה א.
כָּל הַקִּרְבָּנוֹת כָּלָן בֵּין קִרְבָּנוֹת בְּהֵמָה וְעוֹף בֵּין קִרְבָּנוֹת מִנְחוֹת מִצֵּנֶת עֲשֵׂה לְהַקְרִיב בְּבֵית הַבְּחִירָה שְׁנָאָמֶר (דברים יב יד) "וְשֵׁם תַעֲשֶׂה כָּל אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּךָ".

(59) פירוש המשניות להרמב"ם זכחים פרק יד משנה ט
ט בעשה ולא תעשה שעבר על מצות עשה ועל מצות לא תעשה שנאמר השמר לך פן תעלה עולותיך וכבר בארנו בסוף מכות שהעיקר בידינו כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא מצות לא תעשה והעברה על עשה הוא מה שנאמר **שמה תביאו עולותיכם** וגו' ראייה שלא יקריב אלא במקום שיבחר ומעקרי למודינו לאו הבא מכלל עשה עשה וכבר בארנו זה ביבמות ומכות.

אויפגעטאָן די נצחיות השראת השכינה אין מקדש דאָס איז בלויז געווען אַ הכנה אז דער מקום זאָל זיין מוכשר צו אַזאַ השראה (און אַז זיי זאל זיין באופן גלוי), אָבער די השראה גופא איז געקומען מצד בחירת הקב"ה אין דעם מקום, וואָס דעריבער איז עס אַן ענין נצחי. ביים משכן, אָבער, איז פארקערט: די השראת השכינה איז ניט געקומען מצד בחירת הקב"ה אין מקום המשכן לשכן שמו שם, נאָר די עשיית המשכן אין געווען די סיבה אויף דעם - וועט לי מקדש (און דורכדעם) ושכנתי בתוכם" (און ווען עס ווערט בטל במקום זה די סיבה, דער אויפגעשטעלטער משכן - דער וועט לי מקדש", ווערט בטל דער מסובב דער ושכנתי" אין דעם אָרט). משא"כ די חלקי וכלי המשכן, זייענדיק מעשי ידי משה - וואָס משה איז עבד ה', עבד נאמן, וואָס די גאנצע מציאות פון אַן עבד איז די מציאות האדון; ובפרט לויטן פירוש אין מה שקנה עבד קנה רבו, אז עס מיינט (ניט אַז דער עבד איז קונה פאר זיך און דורך אים ווערט עס נקנה לרבו, נאָר) אז מלכתחילה אין קונה רבו" - איז אַזוי ווי מעשי ידיו של הקב"ה זיינען נצחיים, אַזוי זיינען אויך די מעשי ידי משה, עבד ה'. וי"ל, אַז דאָס איז אויך דער טעם פארוואס די השראת השכינה אין מקדש איז געקומען בזכות פון דוד המלך, ווי חז"ל זאָגן, אַז דוקא נאכדעם ווי שלמה האָט מתפלל געווען צום אויבערשטן ה' אלקים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דויד עבדך" האָט ער געקענט ארייני ברענגען דעם ארון אין בית קדשי הקדשים ושרתה השכינה בבית" - ווארום וויבאלד אז עס האָט זיך געדארפט דאן אויפֿטאָן די השראת השכינה אין אַן אופן נצחי, האָט אויך די הכנה מצד בני אדם" געדארפט זיין פארבונדן מיט אַזאַ וואָס איז דוגמת משה רבינו וואָס מעשי ידיו זיינען קיימים לעולם. און דערפאר איז דאָס געקומען בזכות דוד, וואָס ענינו איז - עבד ה' (וואָס דערפאר האָט שלמה מדגיש געווען אין דער תפלה הנ"ל דויד עבדך"); און מצד דעם זיינען מעשי ידיו נצחיים און לא שלטו בהם אויבים (ווי ביי משה), כמבואר אין גמרא.

(55) מנין המצות להרמב"ם מ"ע פד. להקריב כל הקרבנות בבית הבחירה, שנאמר: "ושם תעשה, כול אשר אנוכי מצוה" (דברים יב, יד).

ספר המצות לרס"ג ז"ל עשה פר פה

עשה פר פה

והיינו לסימן כדי שיכירס אח"כ כשיצוא לחלשם כדי להביאם לירושלים. אחר שייצגו כל לרכס. ואז שאינו לריך לקשירה זו שנותן בטנא המיוחד לכך להביאן זו לירושלים הוא מתיר הקישורים. וזהו שכח רבינו פתח הבכורים אם פתחו הביאם. ותקרא במקדשים. מ"ע דהבאה בכורים מדכתיב ושמח בכורים אל המקום אשר יבחר ה' וגו'. ומ"ע דמקרא בכורי מדכתיב וענית ואמרת לפני ה' אלקיך וגו'. וכבר ביארנו (לעיל עשה פ"א) והתורית בקיבך כל אלה ביערתי כל מעשרות קדשים: וסייעתו מנו הבאה בכורים במספר הפרשיו' וכבר ביארתי קדש (לעיל עשה פ"א) מה שאפשר לומר בטעמם בזה עיי"ש. ולכאורה ה' אפשר לומר בפשיטות שטעמם משום דהבאה בכורים הינה נעשית בפומבי גדולה. וכדתנן (פ"ג דבכורים) כילד מעלין את הביכורים כל העיירות מתכנסות וכו'. ולגין ברחובה של עיר וכו' הפחות והסגנים והגזברים יולחין לקראתם וכו'. החליל מכה לפניהם עד שמייעין להר הבית וכו' ודברו הלויים בשיר וכו' ובתוספתא (פ"א דבכורים) תניא לא היו עולין יחידים אלא פלכים פלכים וכו'. החזינן וכל בית הכנסת עולין עמהם וכו' עיי"ש. ולכן הכניסוה **הב"ג** וסייעתו במספר הפרשיות כמלה המוטלת על הצבור. אע"ג דמדינא אין זה מעכב כלל ואפי' לכתחילה ראוי כל יחיד ויחיד להביא בכוריו לעצמו. ויש רגלים לדבר ממה שמנה **הב"ג** וסייעתו במספר הפרשיות כרשת יוה"כ. והדברים סתומים מאוד לאיזו מלה כוונתם בזה. שהרי כבר מנה במספר העשין שלו

פתח הבכורים אם פתחו הביאם. ותקרא במקדשים. מ"ע דהבאה בכורים מדכתיב ושמח בכורים אל המקום אשר יבחר ה' וגו'. ומ"ע דמקרא בכורי מדכתיב וענית ואמרת לפני ה' אלקיך וגו'. וכבר ביארנו (לעיל עשה פ"א) והתורית בקיבך כל אלה ביערתי כל מעשרות קדשים: וסייעתו מנו הבאה בכורים במספר הפרשיו' וכבר ביארתי קדש (לעיל עשה פ"א) מה שאפשר לומר בטעמם בזה עיי"ש. וגם כבר כתב קרא ההבאה בפ"ע (בפרשת משפטים) דכתיב ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך. ולשון פתח שכח רבינו הגאון. ה' נראה לפוס ריהטא שהוא מלשון הכתוב פתח הסמדר. אבל לא יתכן. משום דלא שייך לשון זה אלא בסמדר שעדיין לא נגמר הפרי אלא הוא תחלת יליאת הפרי מן הפרח. אבל הבאה בכורים איננה אלא מפירות שנתבטלו כבר כל לרכן. ואמרין **בירושלמי** (פ"ג דבכורים) הנה הבאתי ראשית פרי האדמה בשעת הבאה פרי הא בשעת הפרשה אפי' בוסר ואפי' פנין עיי"ש. ולכן נראה שהוא מלשון הגני מפתח פתוחה (זכרי' ג' ט') ופירש"י שם הגני מתיר קישוריה עיי"ש. וכוונת רבינו בזה למאי דתנן (רי"ש פ"ג דבכורים) כילד מפרישין בכורים אדם יורד לתוך שדהו ורואה האגה שביכרה אשכול שביכר רמון שביכר. קושרו בגמי ואומר הרי אלו ביכורים עיי"ש.

פר יו"כ. וגם מעשה כל עבודת היום מנה במנין העשין בעשה מיוחדת בפ"ט. וא"כ מה היא פרשת יו"כ שמנה במספר הפרשיות. אבל ראיתי באזהרות הר"י אלברגלוני ז"ל שבמקום פרשת יו"כ מנה הוא ז"ל במספר הפרשיות מלות שינוי דיו"כ ע"י"ש. ומבואר מזה שהבין כן בטעות הבה"ג. דמה שמנה פרשת יו"כ כוונתו למלות שינוי ועגליל שבטוחות הבה"ג שלפניו לא הי' כתובה מלות שינוי במנין העשין של הבה"ג כדאי' בטוחות שלפניו. ובאותה הר"י אלברגלוני לא מנה מלות שינוי במנין העשין של ע"י"ש. אבל הדבר החשוב מאוד מאי ענין מלות שינוי דיו"כ שמוטלת על כל יחיד ויחיד במספר הפרשיות שהם רק מלות המוטלות על הלבד. וכבר נתעוררו בזה מהר"ם מוטעי ז"ל ובעל נתיב מלכות בדוארס לאזהרות אלו. ולא העלו בידם כלום. והנתיב בתיאור ע"י"ש. אבל לפמ"כ אפשר לומר דגם בזה משום דשינוי יו"כ נעשה בפומבי גדולה ובאסיפת כל העם יחדיו בהפלה וצום כל היום. לכן מנא לה במספר הפרשיות כמלות הלבד. אלא דלפי' קשה מה שמו פסח ראשון במנין העשין אפי"ג דגם פסח ראשון אחי' בכניסיה גדולה. וגם מה"ט בעינן לכתחילה מיהא שיהא נעשה בשלש כחות כדאמרינן (בפרק חמיר נשחט ס"ד ע"א) ע"י"ש. ולא נרע מצבורים ושינוי יו"כ כהני. ולכן נראה עיקר כמש"ל. ואין להאריך בזה:

והנה

במש"כ רבינו הגאון והקרא המקדשים. ל"ע לכוונה דמשמע מלשון דבכל המקדשים היה סודות מלות כבורים בבית שולמים ובעלה ובטוב ובטוב. דכולהו איקרי מקדש. ובמבואר ברמב"ם (פ"א מהלכות בית הבחירה) ע"י"ש. אבל בספרי (פרשת תבא פסוקא ר"ח) תניא והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך זה שילה ובית שולמים ע"י"ש. משמע דדוקא בית שולמים ושילה. אלא שראיתי להרמב"ן ז"ל שהביא בדרישה זו דספרי. וכאב עלה וז"ל ושמה יאמרו כי הבמות האסורות בשני האומנים האלו. אבל גם בטוב ובטוב יקריבו הכבורים. אבל בבמות יחיד אין קריבין. דמזבח כתיב בכו. ואולי מה שכתוב ראב"ה כבורי אדמחק הביא בית ה' אלקיך לא קרבו בזהל במשקן אלא בשילה שהי' שם בית אבנים ובית שולמים ככ"ל ע"י"ש. הרי שבהפך בדבר לומר דמאי דנקט בספרי שילה ובית שולמים. היינו רק לומר דבזמן שינה ובית שולמים אינו יכול להביא אלו' בשילה ובית שולמים דוקא משום דהבמות נאסרו אז. אבל הי' כבור ובטוב נהנו ביטורים. ואמנם לענ"ד דבריו המובנים אללי. דממה נפשך אם ר"ה לומר דנקט שילה ובית שולמים למעט במה. א"כ ראוי לומר דמחמשת בשילה ובית שולמים מוכח דדוקא בזמן שילה ובית שולמים דהבמות נאסרו אין מביאין ביטורים בבמה אבל בטוב ובטוב דהותרו הבמות לא מביאין לטוב ובטוב דמביאין ביטורים. אלא אפי' לבמה בזמן טוב ובטוב מביאין. דל"כ לא הו"ל למעט במה בזמן שילה ובית שולמים שהי' זמן איסור הבמות. כיון דאפי' בזמן טוב ובטוב שהותרו הבמות אין מביאין ביטורים בבמה. ואם ר"ה לומר דלהכי נקט בספרי שילה ובית שולמים. משום דכתיב בקרא המקום אשר יבחר ה'. וזה שילה ובית שולמים שנאסרו הבמות. ולהכי קרי להו קרא מקום אשר יבחר. וס"ה לטוב ובטוב אלא דלא מיהרו הרום אשר יבחר. כיון

דבזמן טוב ובטוב הותרו הבמות. תמוה דכיון דבקרא כתיב והלכת אל המקום אשר יבחר ה'. אם תיבא דנו"ג לא הו' ככלל מקום אשר יבחר ה' אלא שילה ובית שולמים. א"כ הו"ל כאילו מפורש בקרא שילה ובית שולמים. ובדאי אימטטו ט"ג. וראיתי בפ"י הטור ע"ה דשם הביא לשון הרמב"ן ז"ל בדוארס יותר. וז"ל ואפשר שגם לפי הספרי לא בא למעט ט"ג מביטורים. ולא בא אשר יבחר וגו' אלא לומר שכבר בשילה ובית שולמים נאסרו הבמות. אבל לעולם לא בא למעט ט"ג מביטורים וכו' עכ"ל ע"י"ש. ולא ידענא איך לא בא למעט. כיון דבהדיא בזמן שילה ובית שולמים אל המקום אשר יבחר ה' וגו'. והרי לפי דברי הרמב"ן אין זה אלא שילה ובית שולמים. וא"כ תחילה אימטטו כל מקומות אחרים ובכללן גם טוב ובטוב. דא"כ למה פרט מקומות אלו של שילה ובית שולמים. וגם בל"ה לשון הטור בשם הרמב"ן דמשמע דכתיב זה בא לאשמעין עיקר דינא דאיסור הבמות בזמן שילה ובית שולמים וזה תמוה חדא מהיבא משמע ל"י דקאי קרא על שילה ובית שולמים טפי מנוב ובטוב. ושוד דרך דינא ילפינן לה (בפרק בתרא דובחים ק"ט) מקרא דכי לא באהם עד עתה אל המטחה ואל הנחלה ע"י"ש. וכן הוא בספרי (פרשת ראה פסוקא ס"ז) ע"י"ש. ולכן דברי הרמב"ן ז"ל ל"ע אללי ולא ירדתי לטוב דעתי כעת. גם קשה דהא סהם ספרי ר"ש. והרי ר"ש קאמר דובחים שם דמטחה ונחלה זו וזו ירושלים. וא"כ ס"ל דלא נאסרו הבמות עד שבגבה בית שולמים. וא"כ גם בשעת שילה הותרו הבמות כמבואר שם ע"י"ש. ואף דבבב"ה דלעיל מינ' קתני ר"ש אומר מנוחה זו ירושלים נחלה זו שילה ע"י"ש. כבר הכריח הר"ב ט"א (במנינה ט"ז ע"ב) דע"ס הוא. וגירסא משושבת ע"י"ש. מיהו נראה דאבהמיתיה' הוספתא (סוף זבחים) וספרי (פרשת ראה פסוקא ס"ז) דגם שם אימא כנגידא שלפניו ע"י"ש. גם מש"כ הרמב"ן ז"ל דמדכתיב ראשית כבורי אדמחק הביא בית ה' אלקיך ילפינן דלא קרבו כבורים אלא בשילה ובית שולמים שהי' שם בית אבנים. תמיהא דא"כ באתנן דכתיב ב' לא הביא אתנן וזנב ומחיר כלב בית ה' אלקיך לכל נדר וגו'. תימא דליכא איסור אתנן ומחיר כלב אלא בשילה ובית שולמים ולא בטוב ובטוב. והרי בספרי (מלא פסוקא רס"א) מבואר דגם בבמה נוהג איסור אתנן. דקתני סהם נדר פרט לנדר הנדור. כשהוא אומר לכל נדר לרבות במה ע"י"ש. וכ"ש טוב ובטוב. ואין לומר דשאיני הסם דגלי קרא. ה' ליהא. חדא דעכ"פ שמעין דאפי' במקום דכתיב בית ה' אפי' הכי גם במה בכלל. ושוד דהסם קרא לא איידי. דאיטריך נמי לרבות את השף כדדריש סהם לקחן ע"י"ש. וכדנקט נמי (בפ"ו דחמורה ל' פ"ב) ע"י"ש:

והנה

מקור דברי הרמב"ם ז"ל בזה ודאי הוא מדאמרינן (בפרק בתרא דזבחים ק"ח ט"א) מנה ז' דשילה הי' בית אבנים מלמען וירישות לנג. אמר רחב"א אר"י כתוב אחד אומר והביאבו בית ה' שילם. וכתוב אחד אומר וישם משכן שילה אהל סכן בארם וכו'. ה' כי"ר לא היסס שם מקרא אלא אבנים למען וירישות מלמען ע"י"ש. ומזה למד הרמב"ן ז"ל דלא תיקרי בית ה' אלא בית אבנים. וא"כ אימטטו במה גדולה דטוב ובטוב שלא הי' שם בית אבנים. אבל תמיהא דמה יענה הרמב"ן למחרת מלא

הוא ואהי' מההלך בזהל ובמשכן. הרי להדיא דגם שילה לא מיקרי בית אלה אהל ומשכן. שהרי דוד בחר מרבן שילה הוה בימי נוב ונבטון. וקאמר קרא דלא הי' טדיין בית למקדש עד ימי דוד. וא"כ ע"כ גם מקדש שבשילה לאו בכלל בית הוא. ולא נקרא אהל אהל או משכן. וכן לא ידך גיטא קשה דמביאר לכאורה משם דאהל לא מיקרי אהל. בנין ע"י בלא חקרה אלא מכוסה ביריעות. אבל בנין קבוע אבנים מלמטה וחקרה מלמעלה לא מיקרי אהל בית דוקא. וקשה דהרי ודאי מלינו בכמה דוכתי אהל שכולל הגל בין בית אבנים וחקרה ובין אהל עראי. וזוהי כבר הרגיש הר"ש יפה (ביסא מראה פ"ק דמגילה) עיי"ש. ודאייהי להרחבין ז"ל (בש' חוקת) על קרא דהרס כי ימות בזהל כל הנא אל האהל וכל אשר בזהל. וגו' שנכתב שם וז"ל מפני שהיו ישראל במדבר יושבי אהלים ודבר הכתוב בזהו. כי המלוא מיד ולדורות. אבל הוא הדין לבית ולכל המהילים שמביאים את העומאה על כל הכלים ועל הנפשות שהם שם וכו' עכ"ל עיי"ש. מבואר דס"ל דכל מקום שנאמר אהל היינו דוקא אהל ולא בית. אלא משום שדבר הכתוב בהווה במלוא שנהגה מיד. והם לא היו להם בתים אלא יושבי אהלים היו. להכי כתב קרא אהל. ואני תמה דא"כ היכי כתב קרא במזוזה על מזוזות ביתך. והרי מזוזה נמי היא מלוא הנהגה מיד ולדורות. וכן כתיב לא תבוא חוטפה אל ביתך. אע"פ שהיא מלוא הנהגה מיד. וכן כתיב לא יהי לך כביחק איפה ואיפה וגו' והיא מלוא הנהגה מיד. וכן לא תבא אל ביתו לענוט עכוטיו היא מלוא הנהגה מיד ולדורות. וכן פרשת יפ"ח ופרשת גירושין נוהגות מיד ולדורות. ואע"פ כתיב והכאה אל חוק ביתך ושלחה מביחו. וילאה מביחו. והרבה כיו"ב. וכבר מלינו לשון אהל ובית כאחד דכתיב אם אבוא בזהל ביתי (תלים קל"ג). ובפרשת קרח כתיב העלו מסביב למשכן קרח דהן ואבירם וכתיב סורו גא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה וגו' ויטלו מעל משכן קרח דהן ואבירם מסביב. ואח"כ כתיב ותבלע אותם ואח"כ בתיים וגו'. הרי דמשכן ואהל ובית נאמרו בדבור אחד ובדבר אחד. וגם מבואר מזה דגם במדבר היו להם בתים:

ורבן נראה דודאי בין אהל עראי בין בית אבנים הכל בכלל בית. וגם בכלל אהל הוא. דבית הוא שם כללי לכל הראוי לדירת אדם. וכן אהל שם כללי הוא שכולל כל מין אהל בין קבוע בין עראי. אלא דהיינו דוקא כשהכתוב מדבר בדרך כלל. ולא בא להודיע ולברר באיזה מין פרטי מומי הבתים או האהלים הוא מדבר. אבל כשנא לליין איזה בנין פרטי בשמו. או אם הי' בא הכתוב להזכיר בפרט מיני הבנינים ולחלק בין בנין קבוע לבנין עראי אז ודאי בנין קבוע כנון בית אבנים לא יקרא אהל בשם בית. ובנין עראי לא יקרא אהל בשם אהל או משכן. והילך במשכן שילה שהוא בנין פרטי כיון שקרא אותו הכתוב משכן ואהל ודאי משמע שלא הי' אהל בנין עראי. ואחר שמלינו שקרא אותו הכתוב בית. פ"כ מוכח שהי' בנין אבנים קבוע. וקשו קראי אהדרי. והילך הוכיחו מזה שהי' בנין אבנים מלמטה. ועל שם זה יש לו שם בית. ולא הי' לו הקרה אלא יריעות מלמעלה. ועל שם זה נקרא גם אהל ומשכן. ובנין כזה לגבי בית גמור שהוא

ובפרש"י (פרשת אמור) עיי"ש. והילך שער כתב קרא בשמואל לא ישכתי בבית וגו' ואהי' מההלך בזהל ובמשכן. משום דשם בא הכתוב להזכיר פרטי מיני הבנינים ולחלק ביניהם. שבו לא ישכ ובזה ישכ. לכן קרא כל מין בשמו הפרטי. בנין אבנים קבוע קרא בשם בית. ובנין עראי קרא אהל ומשכן. ולגבי בנין קבוע לגמרי קרא גם למשכן שילה בשם אהל כמש"כ. ובפרשת קרח כיון שהיו בהם אהלים וגם בתים. ולא בא הכתוב לחלק ביניהם קראם כולם אהלים. ופעם קראם משכן ופעם קראם בתים בדרך כלל לבולם. משום דכל שהכתוב מדבר בדרך כלל הכל בכלל בין שכתוב בית ובין שכתוב אהל או משכן. ועי' בפ"ק דיומא (י"א ט"ז) עיי"ש:

ומעתה לפ"ו מדכתיב בבכורים תבוא בית ה' אלקיך כל המקדשים בכלל. בין משכן שילה ובין משכן דנוב ונבטון ובין בית עולמים. ואין לנו למעט מזה נוב ונבטון. דהכל בכלל בית ה'. כל זמן שאין לנו ראיה ממחשבות הכתוב שבה לחלק ביניהם. וא"כ מזה אין לנו שום גמורם לרשע רבינו הגאון ז"ל. אבל ודאי מברייתא דספרי שם דקאמי בזהו והלכה אל המקום אשר יבחר ה' זה שילה ובית עולמים. משמע ודאי דבנוב ונבטון לא נהנה מלית בכורים. וראיתי להחוס' (בפסחים פ"ק כל שעה ל"ו ע"ב) בד"ה דאמר ר"א וכו' שכתבו ג"כ בפשיטות דמלות בכורים היתה נוהגת גם בנוב ונבטון. ועדיף מינה כתבו שם דנאכלין בזמן נוב ונבטון ככל ערי ישראל כמעט שני עיי"ש בדבריהם. וכן דעת החוס' (בפרק בתרא דבכורים ק"ט ע"א) בד"ה באו לנו"ג וכו'. אלא דשם ס"ל דלא היו נאכלין אלא בנוב ונבטון. משום דבכורים במו הנחה אלל המזבח. ועוד דבכורים במו חנופה ואין חנופה אלא בכמה גדולה. וכיון שהוקקו לכמה גדולה משום חנופה והנחה לא היו נאכלין אלא שם בנוב ונבטון. אלא הכמה הגדולה ולא ככל ערי ישראל כמעט שני לר"ש. ולרבי יהודה אפי' מע"ש לא הי' נאכל אלא בנוב ונבטון. אבל ביכורים לכ"ט בנוב ונבטון דוקא היו נאכלין עיי"ש היטב בדבריהם. עכ"פ מבואר דגם לפי דבריהם דהתם טיקר מלות ביכורים היתה נוהגת גם בנוב ונבטון לכ"ט. וא"כ לפי דבריהם ג"כ קשה מההיא ברייתא דספרי דמבואר דלא היתה נוהגת אלא בשילה ובית עולמים. אבל ראיתי להחוס' (בפרק כל שעה לקמן ל"ח ע"ב) שכתבו וז"ל הקשה רבינו נסים א"כ היכי משמע ביכורים מכלל מושבות והא בכורים הוו חובה הקבוע לכן זמן בזמן שמחה. דמטעמא ועד התג מבאי וקורא. א"כ קרבים בנוב ונבטון כמו פסחים שהיו קרבים לכ"ט. וי"ל דביכורים הואיל ויש להם זמן גדול כל כך לא חשיב זמן קבוע. ורשב"א מפרש דמשום הכי הוו ביכורים חובה שאין להם זמן קבוע כיון שאם אין לו פירות לא יביא ביכורים עכ"ל עיי"ש. ולפי דבריהם אלו נהי דביכורים חשיבי חובה שאין קבוע להם זמן. דלא קרבי אפי' בכמה גדולה שבנוב ונבטון. מ"מ היינו דוקא לר"ש דאמר (בפרק בתרא דבכורים ק"ט ע"א) דאפי' לבור לא הקריבו אלא פסחים וחובות שקבוע לכן זמן. אבל לרבי יהודה דאמר התם כל שהלבור והיחיד מקריבין בזהל מועד שבמדבר מקריבין בזהל מועד שנגלגל. וא"כ אפי' חובות שאין קבוע להם זמן בין יחיד ובין לבור מקריבין בכמה גדולה

מטעם שני נמי לימני . ומשני מטעם שם שם מארון יליפין . דכיון דארון לא הוה מטעם נמי לא הוה וכו' . הא מני ר"ש הוה דאמר אף לזר לא הקריבו אלא פסח וחיות הקדוש להם זמן וכו' . ואיחיקש מטעם דגן למטעם בהמה וכו' שיי"ש ופסחא אס אית' דמכתיב מקום אשר יבחר ה' אימעותו טוב וגבעון . א"כ למח לי דך גז"ש דשם שם מארון . וסיקשא דמטעם דגן למטעם בהמה . חיפוק ל' דמטעם שני גופי' כתיב (בפרשת שמי) ואכלת לפני ה' אלקיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מטעם דגן וכו' . וכתיב כי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשום שמו שם וגו' והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך בו וכו' . הרי ששנה הכתוב ושלש לשון זה במטעם שני וא"כ אימעותו טוב וגבעון מנוס' דקרא במטעם שני גופי' . ולמה לי גז"ש וסיקש . וכ"ש דקשה לרבי יבירה דלקושטא דמילתא ס"ל דמטעם שני נאכל בנט וגבעון ולגירסת רש"י וכמו שפירשו החוס' גם לר"ש מטעם שני נאכל בזמן טוב וגבעון ואפי' בכל שרי ישראל שיי"ש . אלא ודאי מוכרח דמחך לישנא ליכא למעוטי טוב וגבעון . וכן ראינו להרשב"א ז"ל (בהשבויותו ח"ד סי' קפ"ז) שכתב וז"ל דע דעד שלא נכנסו ישראל לארץ סיחא ארץ ישראל כשאר ארצות . וכן היו מקריבין בכל מקום ואוכלין קדשים בכל מקום . וכשנכנסו לארץ קודשה יושע ונאסרו בקרנות ואכילת קדשים אלא במקומות הקדושים בנט וגבעון ושילה ובית עולים וכמו שכתוב השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה כי אס אל המקום אשר יבחר ה' וגו' וכו' . ולומר שאחר שייכנסו לארץ וסח' להם ירובה יאסרו במה שהיו מותרים עד שלא נכנסו לה וכו' עכ"ל שיי"ש . הרי מביאר דס"ל דגם טוב וגבעון בכלל מקום אשר יבחר ה' . הן אחת דטיק דכרי הרשב"א ז"ל אלו נפלאים מאוד בעיני . דאדרבה קודם שנכנסו ישראל לארץ משהוקם המשכן נאסרו הבמות . ומשנכנסו לארץ הותרו הבמות כל ימי וכו' . ומכאור להדיא במהניחין (דר"ס בחרא דובחיס) שיי"ש . ולכן דברי הרשב"א ז"ל אלו ז"ע אללי . ועכ"פ מביאר דס"ל דגם טוב וגבעון בכלל מקום אשר יבחר ה' הן . וכן כתב בחזקוני (בפרשת ראה י"ב ה') שיי"ש . וזה ודאי מוכרח כדכתיבנא . איברא דלכאורה יש להביא ראיה איפסא מרחמירין (כפ"כ דסנהדרין כ' ע"ב) תניא ר"י אומר שלש מלות נלשו ישראל בכניסתן לארץ להעמיד להם מזב' וכו' ולכנות להם בית הכחירה וכו' ועדיין איני יודע אם לכנות להם בית הכחירה תחילה או להכריח זרעו של עמלק תחלה כשהוא אומר והיית לכם מכל אויביכם וגו' וסי' המקום אשר יבחר ה' וגו' הוה אומר להכריח זרעו של עמלק תחלה שיי"ש . הרי דקרא דוסי' המקום אשר יבחר ה' אלקיכם בו וגו' משמע לכו דלא קאי אלא על בנין בית הכחירה שהוא בנין בית עולים . אבל באמת זה אינו דא"כ ניהא דגם שילה לא הוה בכלל מקום אשר יבחר ה' . וזה ודאי ליחא ובמביאר כאן בספרי ובפרשת ראה שיי"ש . אלא ודאי הכס לא מלישא דקרא יליף הכי . אלא מענינא דקרא קא יליף דכיון דכתיב והיית לכם מכל אויביכם מסביב וישבתם בטח . והדר כתיב וסי' המקום אשר יבחר וגו' . משמע דליכא לפרש קרא אלא על בית הכחירה שיהי' לאחר הכרתה זרעו של עמלק . ועי' ג"כ

גדולה שבגלגל ובנוב וגבעון . וא"כ לדידי' ביכורים אפי' למסקנת החוס' דחשיבי חובה שאין קבוע להם זמן . מ"מ טהני' בנוב וגבעון . וגם למכמים דאמרי הכס כל שהלכו מקריבין באהל מועד שבמדבר מקריבין באהל מועד שבגלגל וכן וכן לא קרבו יחיד אלא עולות ושלמים בלבד שיי"ש . מ"מ ביכורים ע"כ גם לדידהו מביאין בנוב וגבעון . דהרי להחוס' שם ע"כ ס"ל דביכורים חשיבי כחובה לכור מחס דאחי בכנופיה כפסח . דא"כ מאי הקשה רבינו נסים ז"ל דביכורים הו"ל חובה שקבוע לה זמן . והרי מאן הנא דמחלק בין קרבנות שקבוע לכן זמן ר"ש . דאמר הכס אף הלבנו לא הקריבו אלא פסחים וחובות שקבוע להם זמן . והרי איהו לא קאמר הכי אלא לזכור . ומשמע ודאי דיחיד אפי' חובות שקבוע לכן זמן לא קרב אפי' בכמה גדולה . ועוד דהרי טעמא דר"ש אמרינן הכס (בזבחים ק"ח ע"א) דיליף מדכתיב ויפשו ב"י את הפסח בגלגל פשיטא . אלא הא קמ"ל דחובות כשין פסח הוא דקרב הא לאו כשין פסח לא קרב שיי"ש . וא"כ אין לנו אלא כפסח שהוא קרבן לזכור ולא יחיד אפי' שקבוע לו זמן . וע"כ ס"ל לרבינו נסים דביכורים נמי כשין פסח נינהו . וא"כ גם למכמים דר"י מלות הבאה ביכורים טהנת גם בנוב וגבעון אפי' למסקנת החוס' דביכורים חשיבי כאין קבוע להם זמן . וא"כ גם ר"מ וחכמים דיד' הכי ס"ל . דהרי כולו ס"ל דאין חילוק לזכור בין מדבר בגלגל בכמה גדולה וכמו שפירש"י והוס' שם שיי"ש . וא"כ ברייתא דספרי לא אחיא אלא כר"ש . וכדקיי"ל דחסס ספרי ר"ש . אבל לטולו איך תנאי מלות הבאה ביכורים ספרי טהנת גם בנוב וגבעון . וא"כ דברי רבינו הנאון ז"ל נכונים לפי שדה דברי הספרי . מחס דכולה תנאי פליגי עלי' דר"ש :

ולפי' אחי שפיר דברי הספרי דלכאורה אינו מוכן מאיזה משמעות משמע ל' למשע טוב וגבעון . אי מחס דכתיב אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך . הרי ודאי גם בנט וגבעון בכלל מקום אשר יבחר ה' . דהרי גבי פסח כתיב (בפרשת ראה) כי אס אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם חובה את הפסח וגו' . אט"ג דלכ"ע פסח קרב גם בנט וגבעון בכמה גדולה מיהא . ועוד דגם בגדרים וגדרות כתיב הכס במקום אשר יבחר ה' . אט"ג דלכ"ע מיהא גדולה וגדרות קריבין בגלגל ובנוב וגבעון אפי' בכמה יחיד . ואס ניהא דרך קרא לא מייירי אלא בזמן איסור הבמות . א"כ הכא נמי ניהא דלא מייירי קרא אלא בזמן שילה ובית עולים . ולא למעט טוב וגבעון קאחי . ובאמת דכפי הנראה מדברי הרמב"ן ז"ל נראה שרצה לומר כן . אבל כבר כתבתי שקשה לומר כן . דא"כ למאי הילכתא אשמעינן תנא דספרי דזה שילה ובית עולים אי לאו למעוטי טוב וגבעון . וראיתי להר"ב בבית אברהם של הילקוט שכתב בזה ח"ל זה שילה ובית עולים . דכיון שהארון ה' פס המשכן קרי ב"י אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם ולמשע בגלגל ובנוב וגבעון שלא נהגו כן ביכורים טכ"ל שיי"ש . והנה מה שהזכיר כאן בגלגל . אינו מדוקדק . דלא נאמרה מלות ביכורים אלא לאחר ירושה ושיבה כמפורש בקרא . וגלגל קודם ירושה ושיבה הוה ועדיין לא נלשו בחלות ביכורים כלל . ומ"מ מביאר שהבין דממשמעותא דקרא אימעותו טוב וגבעון וזה ודאי ליחא

נ"כ מש"כ בטל זרע אברהם על הספרי כאן שהאריך בזה ואין בדבריו ממש. כמוכאר ממה שביארנו. וא"כ מוכאר דמלישנא דקרא דכתיב מקום אשר יבחר ה' וגו' ליכא מיטוטא לנוב וגבטון. וא"כ מנ"ל לתנא דספרי בהן למטט טוב וגבטון. וגם קשה מאי דקאמר זה שילה ובית טולמים. ואמאי לא קאמר אל המקום אשר יבחר ה' וגו' פרט לנוב וגבטון. כיון דמשמעותא דקרא מיטט טוב וגבטון. אבל לפמש"כ ודאי מקרא גופי' ליכא למטוטי טוב וגבטון. אלא משום דמקראי אחריני ילפינן דחובות שאין קבוע להם זמן אין קרבין בטוב וגבטון לר"ש. כמוכאר בזכאים שם. להכי אחי כאן תנא דספרי לפרושי דמאי דכתיב והלכת אל המקום אשר יבחר ה' גבי הבאת ביכורים. היינו שילה ובית טולמים. דאילו ניב וגבטון כיון דחובות שאין קבוע להם זמן אין קרבין בהן ממילא הבאת ביכורים גמי אינה טהגת בהן. ולשון הספרי מדוקדק בזה. ועדיין יש ללמד בדברי ההוס' בפסחים שם הדבא. אלא שאכמ"ל ג.ה.

יוהר :

והנהגתו

והנהגתו

17) לקוטי שיחת חלק טז

תרומה ג

עשה" — און דאָס מיינט אַ מצוה הנוגת לדורות — פאַרוואָס בריינגט ער אַ פסוק וואו דער ציווי איז נאָר אויף בנין המשכן?

און ס'איז בכלל קשה להבין, אַז אין הלכות בית הבחירה, וואָס כשמן כן הן, אַז דער גאַנצער תוכן איז די מצות עשה לדורות פון (בנין) ביהמ"ק, זאָל ער בריינגען אַ פסוק וואו דער ציווי איז אויפן משכן המדבר — און אין הלכות מלכים, וואָס כשמן כן הן, אַז עס רעדט זיך בעיקר וועגן מצות (מינוי) מלך, זאָל ער בריינגען דעם פסוק, לשכנו תדרשו וואָס רעדט וועגן משכן שילה (און בית עולמים).

ב. לכאורה קען מען פאַרענטפערן, אַז דער רמב"ם בריינגט אין הלכות ביה"ב דעם פסוק, ועשו לי מקדש¹ (ניט אַלס ציווי אויפן משכן, נאָר) ווייל פון אים לערנט מען אַפּ די מצוה (כללית) פון בנין ביהמ"ק, ווי מען געפינט עס אין מדרשים¹⁰. לפיז איז אַבער צוריק ניט פאַרשטאַנדיק, וואָס ביי מצות בנין בית הבחירה אין הלכות מלכים בריינגט ער אַז אַנדער פסוק — לשכנו תדרשו ובאת שמה¹¹.

וביותר יוקשה אַז ס'איז משמע מסגנון הלשון וכו', אַז דער מקור פון רמב"ם אין הלכות מלכים איז פון דעם מדרש¹²

א. פון פסוקי, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם¹³ לערנט אַרויס דער רמב"ם אין הלכות בית הבחירה²: „מצות עשה לעשות בית ליי מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות כר שנאמר ועשו לי מקדש, וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו, והי לפי שעה שנאמר כי לא באתם עד עתה וגו'³."

אַבער אין הלכות מלכים לערנט עס אַרויס דער רמב"ם פון אַן אַנדער פסוק: „שלש מצות נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ וכו' ולבנות בית הבחירה שנאמר⁴ לשכנו תדרשו ובאת שמה". איז ידוע די קושיא: פאַרוואָס בריינגט ער ניט דאָ דעם זעלבן פסוק וואָס ער בריינגט אין אַנפאַנג ה"ל בית הבחירה?

דער לחם משנה⁵ ענטפערט אויף דעם, אַז דער פסוק, ועשו לי מקדש⁶ רעדט וועגן „משכן המדבר", און דער פסוק, לשכנו תדרשו⁷ מיינט דעם „משכן שילה" (ווי רש"י טייטשט⁸), און „כי היכא דבשילה ובמדבר היא מצוה ודאי דבבית הבחירה היא מצוה⁹."

עס איז אַבער ניט פאַרשטאַנדיק: וויבאַלד אַז בנין „בית ליי" רעכנט דער רמב"ם אין הלכות ביה"ב אַלס „מצות

(1) פרשתנו כה, ח.

(2) בתחלתו. ובסהמ"צ מ"ע כ. ועד"ז בחינוך מצוה צה.

(3) ראה יב, ט.

(4) בתחלתו.

(5) ראה יב, ה.

(6) בהלכות מלכים שם.

(7) עה"פ ראה שם. וראה ספרי שם יב, יא. פרשי

שם. אבל בספרי שם לפניו (יב, ה) ולאחיו (יב, יד)

דקאי על ירושלים. וכיכ ברמב"ן עה"ת קרח טז, כא.

(8) וראה שם בסיום דבריו ולפי מ"ש הראים כר.

(9) ראה לעיל הערה 7.

(10) סדר עולם רבה ספ"ז. תנחומא תצא יא (תנחומא באבער שם). פסיקתא דריכ (באבער) פיג (עה"פ והי בנהיג גו'). ועוד. ובהג"ל משמע שקאי רק על בנין בית הבחירה.

(11) תנחומא ופסיקתא שם. אבל בנ"כ הרמב"ם שם כי דמקורו מסנהדרין (כ, ב). וספרי (ראה יב, י). אבל שם לא הובאו הפסוקים בברמב"ם. ולאידך

וואס בריינגט דעם פסוק „ועשו לי מקדש“ אויפן בית המקדש. וז"ל:

„על שלשה דברים נצטוו ישראל בכניסתן לארץ למנות עליהם מלך ולבנות להם בית הבחירה ולהכרית זרעו של עמלק למנות עליהם מלך דכתיב שום תשים עליך מלך לבנות להם בית הבחירה דכתיב ועשו לי מקדש להכרית זרעו של עמלק דכתיב והי' בהניח ה' א ג' תמחה את זכר עמלק, זעט מען דאך אז ביים זעלבן ענין פון די דריי ציווים איז אין מדרש דער לימוד אויף מצות בנין בית הבחירה פון פסוק „ועשו לי מקדש“ — היינט פארוואס איז דער רמב"ם אין הלכות מלכים משנה (פון מדרש און פון הלכות ביה"ב) און בריינגט דעם ציווי פון אז אנדער פסוק?

ג. אויך דארף מען פארשטיין: אויף בנין ביהמ"ק איז דאך פאראן א פסוק און ציווי מפורש (ניט ווי „ועשו לי מקדש“ וואס בפשטות רעדט ער וועגן משכן): „והי' המקום אשר יבחר ה' בו לשכן שמו שם גר"¹², ווי מ'געפינט עס אין גמרא¹³ און אין ספרי¹⁴ — איז פאר וואס בריינגט ניט דער רמב"ם, וואס רעכנט די מצוה לדורות, אט דעם פסוק אין אנהייבס הלכות בית הבחירה?

דער כסף משנה¹⁵ פארענטפערט עס, ווייל דער רמב"ם לערנט אז דער פסוק „והי' המקום וגו'" איז ניט געזאגט געווארן אלס ציווי צו בויען א בית המקדש, נאר א „סיפור בעלמא הוא

(— אז מען זאל בריינגען קרבנות למקום אשר יבחר ה'): און דאס וואס די גמרא (וספרי) בריינגט יע דעם פסוק, איז דאס בלויז אלס רא"י אז „הכרתת זרעו של עמלק קודמת לבנין בית הבחירה“.

לפי' אבער (איז נוסף אף דער ניט גלאטקייט מצד הכלל הידוע ברמב"ם¹⁶ אז ער בריינגט א דרשה הפשוטה ביותר אע"פ שלא נמצאת בש"ס, ועד"ז דארף זיין בנדו"ד — און דא איז לא כן הוא) ווערט די שאלה¹⁷ פארוואס בריינגט עס ניט אויך דער רמב"ם (אין הלכות מלכים¹⁸) אלס רא"י אז הכרתת זרעו של עמלק קודמת לבנין הבית?

ד. אויך פאדערט זיך הסברה אין דברי הרמב"ם אין הלכות בית הבחירה, וואס גאנצעם וואס ער איז מסיים אין הלכה א', וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו והי' לפי שעה שנאמר כי לא באתם עד עתה וגו' — איז ער ממשיך אין הלכה ב': „כיון שנכנסו לארץ העמידו המשכן בגלגל ארבע עשרה שנה שכבשו ושחלקו ומשם באו לשילה ובנו שם בית של אבנים ופרשו יריעות המשכן עליו ולא היתה שם תקרה. ושם שנה עמד משכן שילה וכשמת עלי חרב ובאו לנו ובנו שם מקדש וכשמת שמואל חרב ובאו לגבעון ובנו שם מקדש ומגבעון באו לבית העולמים. וימי נוב וגבעון שבע וחמשים שנה“.

איז שווער צו פארשטיין: דער רמב"ם איז דאך א ספר פון הלכות — איז למאי נפק"מ, להלכה, אט די אריכות, אז מ'האט אויפגעשטעלט דעם משכן בגלגל

במדרשים הנ"ל א' ביהמ"ק לפני מלחמת עמלק. וראה קריית ספר (הל' מלכים) שם. סמ"ג מ"ע קיד"קטו.

(12) ראה יב, יא.

(13) סנהדרין שם.

(14) ראה שם. וכיכ הסמ"ג במ"ע קסג וברמזי

מ"ע שם. וראה לקמן הערה 35.

(15) ריש הלכות בית הבחירה.

(16) לחימ הל' מלכים שם היב. יד מלאכי כללי

הרמב"ם ס"ד.

(17) כמו שהקשה בכס"מ ריש הלכות מלכים.

(18) שם היב. ועיי"ש בלח"מ.

און דערנאך אין שילה נוב וגבעון — דאס איז דאך לכאורה נאָר אַ סיפור פון דברי ימי ישראל?

הן אמת, אַז דער מקור פונעם סדר הבנינים וכו' פון דעם רמב"ם איז פון דער משנה במס' זבחים¹⁹ — אָבער אין משניות זיינען דאָ כמה ענינים וואָס זיינען ניט הלכות²⁰, משא"כ דער ספר "היד" פון רמב"ם וואָס באַשטייט נאָר פון הלכות פסוקות²¹.

נאָכמער: אויך אין דער משנה ווערט ניט דערציילט סתם וועגן סדר הבנינים, נאָר בצירוף הלכות ודינים וואָס זיינען כזה, אַז „באו לגלגל הותרו הבמות ק"ק נאכלין כו' באו לשילה נאסרו הבמות כו' באו לנוב וגבעון הותרו הבמות (וואָס דאָס אַלץ איז אויך אַ הקדמה, אַז נאָר נאָכדעם וואָס) באו לירושלים נאסרו הבמות ולא הי' להן היתר והיא היתה נחלה".

דער רמב"ם אָבער דערמאָנט דאָס אַלעס ניט. און דער טעם איז מובן בפשטות, ווייל „מאי דהוה הוה"; און צום דין אין רמב"ם (ה"ג) „כיון שנבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהן בית ליי' ולהקריב בהן קרבן" זיינען ניט נוגע אַז „באו לגלגל הותרו הבמות" און „באו לשילה נאסרו וכו'".

עפ"ז ווערט די תמי' נאָך גרעסער, אַ וואָס ער בריינגט דעם סדר פון „גלגל וכו' ומשם באו לשילה וכו'" און (ב) איז נאָך מפרט דעם מספר פון די יאָרן וואָס יעדער פון זיי איז געשטאַנען, וואָס דאָס איז דאָך, אפילו בזמן גלגל וכו', ניט

מער ווי אַז ענין פון דברי ימי ישראל, און (ג) וואָס בריינגט זיך אויך ניט אין דער משנה.

ה. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדים לבאר דעם טעם, וואָס אין הלכות מלכים וואו עס רעדט זיך וועגן דער מצוה פון (מינוי) מלך, ברענגט דער רמב"ם אויך די מצות פון בנין בית הבחירה (און אַלע „ג' מצות").

עד"ז געפינט מען אין ספר המצות: ווען ער רעכנט דאָרט די מצוה פון בנין בית המקדש²² — „שצונו לעשות בית עבודה כו' והוא אמרו יתעלה ועשו לי מקדש", איז ער מוסיף: „ולשון ספרי שלש מצות נצטוו ישראל בעת כניסתן לארץ למנות להם מלך ולבנות להם בית הבחירה ולהכרית זרעו של עמלק"²³. איז אויך אין דעם ניט מובן: וואָס זיינען די אַנדערע צוויי מצות נוגע באַ דעם בריינגען מצות בנין ביהמ"ק²⁴?

אויך דאָס וואָס ער הויבט אָן (כל' הגמרא והספרי) „שלש מצות" איז לכאורה אַ יתור לשון: ער רעכנט דאָך גלייך אויס (ווי אין גמרא און ספרי) די דריי מצות בפרט — צוליב וואָס דאָרף ער פריער מקדים זיין זייער מספר, ובלשון הש"ס²⁵: „מנינא למה ליי'?"

(22) במ"ע כו'.

(23) כ"ה בסהמ"צ הוצאת קאפח. ועד"ז בהוצאת העליר „לבנות בית עבודה כו'". אבל בהוצאה שלפנינו: לבנות בית הבחירה לעבודה. וראה לקמן הערה 34.

(24) וכן הביאו במ"ע קטח במצות להכרית זרע עמלק.

(25) דבשביל ההמשך „הנה התבאר שבנין בית הבחירה מצוה בפני עצמה" הי' מספיק שיאמר „שלש מצות נצטוו כו' ולבנות להם בית הבחירה".

(26) שבת סט, א. וש"נ.

(26*) להעיר מיד מלאכי כללי הרמב"ם סליד. אבל יש לחלק בנדוד.

(19) קיב, ב. ובגמרא שם קטז, ב. ואילך (ק"ח, ב. ואילך). כציון הכס"מ.

(20) וכן בגמרא.

(21) כמיש הרמב"ם בהקדמתו.

מען קען ניט זאגן אז דאס ווערט פארענטפערט בפרשיי שם²⁷: להכי נקט שלש הללו שהן תלויות זו בזו לעשותן כסדרן כו' מלך ואחרי' עמלק ואחרי' בית הבחירה,

ווארום דאס איז מבאר נאך וואס „נקט שלש הללו, אבער ניט די הקדמה — ג' מצות.

ו. דער ביאור בזה: די דריי מצות זיינען (בל' רשיי) „תלויות זו בזו“. ד.ה. הגם אז זיי זיינען דריי באזונדערע מצות, איז אבער יעדער מצוה (אויך) א פרט, בריינגט שלימות אין די אנדערע צוויי: שלימות מצות מינוי מלך ווערט דערגרייכט ווען ס'ווערן אויך אויס-געפירט די מצוות פון להכרית זרעו של עמלק ובנין בית הבחירה²⁸, און עדיז ביי די אנדערע, ביז אז שלימות קיום מצות בנין בית הבחירה איז פארבונדן מיטן קיום המצוות פון מינוי מלך ומלחמת עמלק²⁹.

און בהמשך לזה לערנט מען ווייטער ארויס פון פסוק, אז די שייכות פון „זו בזו“ איז אויך בנוגע דעם סדר: פריער

27 סנהדרין שם ד"ה שלש מצות.

28 מעין זה (אף שאינו ממש אותו ענין): במינוי מלך — מלך ישראל, מבית דוד, נמשח בקרן, על כל השבטים. ועוד.

בעמלק — באופן דיהושע, שאול, בימי המן, דכל יחיד. ועוד.

בביהב"ח — משכן וכו', בית ראשון, כשחסרו בו ה' דברים, כ"ש. ועוד.

ועדיז בשאר מצות — ולדוגמא: תשיר בפ"ע, לאחר תשיי. ציצית, תכלת בציצית, ואכ"מ.

28 ואפשר שיהי' רק לכתחילה, או גם לעכב — וראה הדוגמאות דבהערה הקודמת. וראה לקריש חייח (ע' 215) ד"ל דמ"ש במשנה (מדות פ"א מ"ג ד) „חמשה שערים היו כו' — „שבעה שערים היו“ (אף שמפרשם לאחריו) לרמז שכולם הם מציאות אחת וכיז שלא ישנם כל השערים אין לאי מהם דין שער

וועד מכות ט, ב. שש ערי מקלט כו'.

מינוי מלך, דערגאך להכרית זרעו של עמלק און נאכדעם דער בנין ביהב"ח.

ד.ה. דא איז ניט נאך א סדר אין זמני החיוב וקיום המצות מצד די אידן — „נצטוו ישראל“ (מצד דעם גברא), נאך דאס איז א פרט אין מינוי מלך: מצד דעם גדר פון מלך דארף זיין מלחמת עמלק³⁰ ובנין ביהב"ח, און מצד דעם גדר פון בית המקדש, פאדערט זיך אז עס זאל זיין מינוי מלך³¹ ומלחמת עמלק.

28* להעיר שכשבקש משה (פנחס כו, טז"ז) „יפקוד ה' אלקי הרוחות גוי“, אמר „אשר יצא לפניכם ואשר יבוא לפניכם גוי“ ובספרי ובמפרשי התורה שהוא למלחמה, ובפרשיי שם „לא כדרך מלכי האומות כו' משלחין חיילותיהן למלחמה כו', וכדרך שעשה יהושע, וכן בדוד כו'“. ולהעיר שבגמרא (סנהדרין שם) ובספרי (ראה) שם הביאו לראי' שמינוי מלך הוא לפני מלחמת עמלק, כשהוא אומר כי יד על כס י"ה מלחמה לה' בעמלק ואין כסא אלא מלך שנאמר כו', והרי ע"ז דרשו רז"ל (נשמן לקמן הערה 75 וראה הערה 76) שהכסא שלם תלוי במחית עמלק. וראה רמב"ן סיפ' בשלח. לקמן הערה 31.

29 להעיר מזה ש„אין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך כו'“ (שבועות יד, א במשנה. רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו ה"א). וגם לפי הדיעה בגמרא שם (טז, א) „באות מכל אל"ה, כו' הריטב"א (שבועות שם) ד„למצוה בעי' כולהי. וראה צפצ"נ לסנהדרין שם.

בעיזו יעקב לעי' סנהדרין שם כו', דמשמעות הש"ס דלא קמסתפק כלל אי לבנות ביהמ"ק תחלה קודם העמדת מלך לפי דמילתא דפשיטא דהעמדת מלך קודם כדאיתא בבב"ב (ד, א). ועדיז הוא בשו"ת בית הלוי ח"ב ס"א סק"ח (בהנחה) דפשיטא לי' דמלך קודם מצד הגיל דאי' לקדש העזרה אלא במלך. אבל בהר"ף לעי' שם, דגם בזה מסתפק לי'. וגם דמשמע מהגמ' (ובפרט מפרשי הגיל) דשייכותם הוא גם: א) מצד קיום המצוה — פרעל, ב) מצד הנפול שישנו מלך והכרתת זרעו של עמלק. ולא רק מצד המציאות דמבלי מלך אי' לקדש העזרה וכיו"ב. וראה לקמן הערה 31, 32. ולהעיר ממר"ג ח"ג פמ"ה.

* וראה רמב"ם שם פ"א ה"ד. ספ"ד. וראה לקריש זי"ח ע' 279 הערה 56.

[און דעריבער בריינגט דאָרט דער רמב"ם (אין הלכה ב') די פסוקים³⁰, ויהי כי ישב המלך בביתו וה' הניח לו מסביב מכל אויביו ויאמר המלך אל נתן הנביא אנכי יושב בבית ארזים וגו', די רא"י פון פסוק איז ניט בלויז אויף דעם סדר פון זמן המצות — אויף דערויף וואָלט געווען גענוג די (ערשטע) פסוקים וואָס די גמרא בריינגט, והניח לכם מכל אויביכם וגו' וה' המקום אשר יבחר ה' גו' — נאָר (בעיקר) אַז דאָס איז אַז ענין וגדר אין (קיום מצות), „מלך“ ומלחמת והכרתת עמלק: „ויהי כי ישב המלך בביתו וה' הניח לו מסביב גו' ויאמר המלך גו'“³¹].

דערמיט ווערט פאַרשטאַנדיק וואָס דער רמב"ם בריינגט אַלע „ג' מצות“ אין הלכות מלכים און אויך אין דער מ"ע אויף בנין המקדש — ווייל זיי זיינען תלוי און געבונדן זיין³².

(30) ש"ב ז בתחלתו.

(31) עפמשיכ הרמב"ם בסהמ"צ סוף חלק המ"ע, שהם חובה על הצבור לא כל איש ואיש כמו בנין בית הבחירה והקמת מלך והכרתת זרעו של עמלק, יל"ע אם הצורך במלך במחייית עמלק ובנין בית הבחירה הוא כיון דאז נעשה השלימות דגדר צבור [ויזמנת לפיו מה שנצטוו בכניסתם לארץ (דוקא) עפמ"ש בצפ"ע (לרמב"ם הל' ברכות פ"י ה"א, מהד"ת ז, ב, שרית צפ"ע ווארשא (נ.י. תשי"ד) סקמ"ג) דכשנכנסו לא"י דוקא נעשו גדר צבור] אבל לפיז שונה דין צבור במצות מינוי מלך מבהשאר, או דמצות אלו שייכות במיוחד למלך, כפשטות הכתובים שהביא הרמב"ם וכמ"ש ברד"ק (שמחאל שם) דעל המלך מוטל לעשות ולצוות את ישראל כו' (וראה צפ"ע לסנהדרין שם), וע"ד דעת היראים סרצ"ט (בהשלם — סתליה), רמב"ן ס"פ בשלח — לענין מחייית עמלק דהמלך חייב, ומצד זה נק' מצות על הצבורי, וראה לשון הרמב"ם רפיה מהל' מלכים (וכה"ה שם) לענין מלחמת עמלק.

(32) ולפי כהנ"ל נמצא דהשייכות דג' מצות אלו

(*) להעיר משו"ת הרשב"א ח"א סקמ"ח, המלך כצבור שהצבור וכל ישראל חלוק בו, וראה בארוכה לקוש ח"ט ע' 165 ואילך.

ז. לפיז איז אויך מבואר דער המשך פון די הלכות אין אָנפאַנג הלכות בית הבחירה: „מ"ע לעשות בית ליי מוכן כו' שנאמר ועשו לי מקדש“ און איז ממשיך „וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו וה' לפי שעה כו'“, ד.ה. אַז מצות בנין „בית ליי“ גייט (אויך) אויף דעם משכן וואָס משה רבינו האָט געמאַכט³³;

און וויבאַלד אַז מצות בנין בית המקדש איז פאַרבונדן מיט די אַנדערע צוויי מצות, אַז צום גדר (הקיום) פון בנין המקדש איז נוגע דער (פריער-דיקער) קיום פון מינוי מלך און דער „בהניח“ פון מלחמת עמלק — דאָרף מען זאָגן אַז אַזוי איז געווען באַ אַלע בתי-מקדש:

ד.ה. הגם אַז דאָס זיינען „ג' מצות“ וואָס „נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ“, איז דאָס נאָר בנוגע דעם ציווי

י"ל בני אופנים: א) מצד הזמן, דזמן חייב הכרתת זרעו של עמלק הוא לאחר מינוי מלך, דזמן חייב בנין בית הבחירה הוא לאחר מלחמת עמלק, ב) מצד קיום המצוה, דקיום מצות בנין בית הבחירה הוא לאחר קיום מצות מינוי מלך ומלחמת עמלק (ועד"ז לאידך, דשלימות קיום מצות מינוי מלך היא כאשר מקיימים לאח"ז גם הכרתת זרעו של עמלק ובנין בית הבחירה), ג) שלימות בהחפצא דבית הבחירה כאשר הוא נעשה לאחר מינוי מלך ומלחמת עמלק (וכן לאידך שלימות גדר מלך כאשר לאח"ז הוא מלחמת עמלק ובנין בית הבחירה), ובפרט לפי משנת"ל הערה 29.

אבל י"ל דשלימות החפצא אינה תלוי בסדר קיומם, כ"א רק בהמצאות דכל הג', ודוגמא בתשיר — שמספיק ש"כל זמן שבין עיניד יהיו שנים, או שצ"ל גם „וה' לאות ע"י (והדר) ולטוטפות בין עיניד“, ונפק"מ בהיקדים תשיר — האם צריך לחצו ולהניח תשי' ותשיר, וראה לקוש ח"ט ע' 47 ואילך.

בסגנון פשוט יותר ג' אופנים הנ"ל: א) מצד הפעל, ב) פעולה, ג) נפעל.

(33) אלא מכיון שה' לפי שעה מוכח שבה לא נגמר קיום הציווי ד"עשו לי מקדש" כפשטות הפי' ברמב"ם.

פינוח הערות ומ"מ לקוטי שיחות חלק כד ראה שיחה א

א מלך און „הניח גוי מכל אויביך מסביב“, וויבאלד אז „תלויות זו בזו“.

[נאך כשם ווי די שלימות אין ביהמ"ק עצמו לדורי דורות³⁷ איז געווען דער בנין בית עולמים כ„שנבנה המקדש בירושלים“, אזוי אויך אין זיינע תנאים וגדרים (אלס הקדמה לזה), מינוי מלך ומלחמת עמלק, אז זייער שלימות³⁸ האט זיך אויפגעטאן דורך דעם בנין המקדש בירושלים דוקא].

און מהאי טעמא בריינגט דער רמב"ם דעם פסוק „ועשו לי מקדש“ און איז גלייך ממשיך „וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו והי' לפי שעה“: דער ציווי כפשוטו איז דאך געווען אויפן משכן שעשה משה, וואס אויך דערמיט האט מען מקיים געווען מצות בנין „בית ליי“ מיט אלע גדרים שבו — וואָרונ „משה רבינו מלך היי“, ווי דער רמב"ם שרייבט³⁹, און ס'איז געווען לאחר מנוחה פון מלחמת עמלק: „ויחלש“⁴⁰ יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב⁴¹; און פון דעמאלט אן איז דער חיוב הציווי פון „ועשו לי מקדש“ — געבליבן אויף אלעמאל.

פון אלע דריי מצות, וויבאלד אָבער אז מצות בנין „בית ליי“ איז איין ציווי לכל הדורות⁴² — „ועשו לי מקדש“ — וואס איז כולל אלע (אויך די פריערדיקע) בנינים⁴³, איז מובן⁴⁴, אז אויך ביי יעדן פריערדיקן בנין המקדש (משכן) איז (דאס געווען נאָכדעם ווי ס'איז געווען)

(34) ולכן כאן כשמדבר בתוכן המצ' לדורות כי לעשות בית ליי כ"י, משא"כ בריש הל' מלכים כי לבנות בית הבחירה, וראה לקמן הערה 54. ולהעיר שבהמצות שבהכותרת להל' ביהביח כי לבנות בית המקדש, ובמנין המצות בריש ספר היד, לבנות בית הבחירה, וראה לקו"ש ח"ז ע' 91 והערה 93. ח"ט ע' 140 ואילך ושם ע' 143. ושי"ג.

(35) ראה עדין ספרי דבי רב לספרי ראה (פי' יד) דועשו לי מקדש הוא ציווי לאותה שעה ולדורות דמאותה שעה חייבים לעשות מקום מקודש כו', ובאזה"ח פרשתנו עה"כ. קרית ספר ריש הל' ביהביח שם. ואולי זוהי כוונת הכס"מ בריש הל' ביהביח „משמע דהאי קרא כלל הוא לכל מקום הן למשכן שכמדבר בין לשילה ונוב וגבעון בין לבית עולמים“.

וראה הר' המורי הל' ביהביח שם סק"ב. משא"כ דעת הסמ"ג, אף שגם הוא הביא הכתוב „ועשו לי מקדש“ ברמזי מצ' (קסג) הרי: א) ממשיך שם „ונא' והי' המקום אשר יבחר גוי“, וגם בהכתוב „ועשו לי מקדש“ כי „גוי וכן תעשר“ (ראה פרש"י עה"פ). משא"כ ברמב"ם ב) מלשוננו שם בפנים „זמן מצוה זו של בנין ביהביח לא הגיעה עד ימי דוד כו"י. משמע שלמנין לא הי' מצוה (וראה כס"מ שם). אף שיש לתרץ שכוונתו זמן מצות בנין בית הבחירה דוקא, שהרי קא בהמשך להתחלה שבי מצות נצטוו אבל מ"מ מזה שבמצות בנין הבית חשיב רק זה (ש"ג) מצות נצטוו) ולא כברמב"ם משמע דלא סיל כהרמב"ם.

(36) ומכיון דהמצ' „לעשות בית ליי“ הוא „מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה י"ל דגם במשכן, שילה ונוב וגבעון הי' מצות עלי' לרגל. וידועים דברי הרמב"ן (ראה סו, ט) או שיבאר כאן שלא יתחייבו לעלות לרגל כו' (וראה שם יב, ח). וראה הר' המורי הל' ביהביח בתחילתו סק"א. ועוד. ואכ"מ.

(*) וכן בסהמ"צ מצ' כי „בית עבודה כו"י — ראה הוצאות העליר וקאפח. משא"כ בסהמ"צ לפנינו. כנ"ל הערה 23.

(*) להעיר מחזקוני ראה יב, ה.

(37) ראה לשון הרמב"ם בהל' ביהביח פ"א ה"ג. (38) שאז נצטוו וקימו מצות אלו — המעלה באופן הב' דלעיל הערה 32. משא"כ באופן הא' והג'. אף שמוכן שגם בזה תוסי' שלימות כי נעשה ע"י קיום המצוה כו'.

(39) הל' ביהביח פ"ו ה"א. פרש"י (ור"ח) שבועות טו, רע"א. ולהעיר שזה שצריכים מלך כו' לקדש העזרה נלמד ממיש למשה, ככל אשר אני מראה אותך כו"י דמשה רבינו מלך הי' כבגמרא ורמב"ם שם.

(40) בשלח יז, יג.

(41) אף שלא הי' הכרתת עמלק, הרי גם לפני מקדש ראשון לא נמחה זרעו של עמלק ראה שי"א כז, ל, יז. ועוד. וראה בי"ב כא, סע"א ואילך. ובחזק"ג סנהדרין. ספרי דבי רב שם. וראה צפ"ע סנהדרין שם עדין לענין מלך „אך חטאו בזה ועד ימות המשיח לא הוה“.

דעמאלט האט מען דארט געבויט בית של אבנים, ניט קיין אהל, (ווי ביז דאמאלס), נאר „שס"ט שנה עמד משכן שילה".⁴⁵

אבער אויך נאכדעם, וכשמת עלי חרב ובאו לנוב ובנו שם מקדש וכשמת שמואל חרב ובאו לגבעון .. וימי נוב וגבעון שבע וחמשים שנה". ד.ה. אז אויך בנוגע נוב וגבעון זאגט דער רמב"ם: „ובנו שם מקדש" (כאטש דער ארון איז דארט ניט געווען און עס ווערט בכ"מ אנגערופן „במה גדולה"), ווייל די מצות בנין המקדש איז אויך דעמאלט געווען: „נאר היות אז ס'איז ניט געווען קיין מצב פון מנוחה בחלית פון מלחמה, דעריבער איז ב'ימי נוב וגבעון' ניט „בית עולמים" — „ומגבעון באו לבית עולמים" (וואס דעמאלט איז געווען דער ענין פון „מלך" בשלימות, ביי דוד ושלמה, און אויך שלימות המנוחה פון מלחמת עמלק).⁴⁶

45) אבל מוסיף, ופרשו יריעות המשכן עליו ולא היתה שם תקרה, היינו שעדיין לא הי' בית קבוע ממש. וראה לקמן הערה 52.

46) מא ג, ד. תוספתא זבחים ספ"ג. וראה מאירי מגילה ט, ב. ובכ"מ.

47) ולכן כתב „ובנו שם מקדש" שמשמע שהי' שם בנין אבנים (וכ"כ רש"י פסחים לה, ב), ולא שהקימו שם אוה"מ — המשכן כמ"ש בפיה"מ להרמב"ם במשנה זבחים פ"ד מ"ז. וכדמשמע מב"מ. וראה תפארי זבחים שם. הר המור"י שם סק"ד.

48) וצ"ע אם גם לזה צריך מלך, ונוב נבנה ע"י שמואל (ראה לשון הגמרא (זבחים ק"ה, סעי' ושי"ג) שמלך שמואל, ושנה שמלך שאל ושמואל), וגבעון ע"י (שמואל?) שאל או דוד, ראה ס"ע פ"ג, סדר הדורות ב"א תתקצ"א. הר המור"י שם סק"ה. ועוד. ואולי תלוי אם „בנו שם מקדש" (כרמב"ם כאן) שאו צריך למלך. או שרק הקימו אוה"מ — המשכן.

49) וכ"ה הסדר דבי מצות אלו בבנין בית השלישי כברמב"ם רפ"א מהלכות מלכים המלך המשיח וכ"ו ובונה המקדש. ובה"ד שם: „עמוד מלך

ח. לויט דעם איז מובן וואס דער רמב"ם איז מאריך, אנהויבנדיק פון „משכן שעשה משה רבינו והי' לפי שעה" און איז ממשיך „כיון שנבנסו לארץ העמידו המשכן בגלגל ארבע עשרה שנה שכבשו ושחלקו" — וואס דערמיט איז ער מבאר אז דער ציווי פון „רעשו לי מקדש" ביי משכן משה איז געווען א ציווי לדורות און אז מ'האט אים מקיים געווען ווען „העמידו משכן וכו'"; דער חילוק איז געווען נאר אין דעם אופן הקיום: דער מקדש שעשה משה, וויבאלד ער איז געווען געבויט אין מדבר און אויפגעשטעלט „ממסע למסע", איז געווען אין אן אופן פון „משכן" (אן „אהל")⁴² — נאר „לפי שעה" — און במילא איז דער אופן החיוב והקיום נמשך געווארן אויך ווען „נכנסו לארץ" כל זמן זיי זיינען דארט געווען אין א סדר פון „לפי שעה" — איידער דעם גמר פון די „ארבע עשרה שנה שכבשו ושחלקו". און יהושע איז דאך געווען א מלך.⁴³

„ומשם באו לשילה": וואס דארט זיינען די אידן געווען אין א מצב פון מנוחה יותר אין ארץ ישראל — ס'איז דאך געווען לאחר שכבשו ושחלקו"⁴⁴

42) ראה שמואל ב ז, ו. ובפשוטות קאי „אהל" על „משכן" „משכן" על „שילה". ועי' פרש"י שם. וראה זח"כ רמ"א, א. ובכ"מ.

43) רמב"ם הלכות מלכים שם ה"ג.

44) ואף שהמצוה היא לאחר מלחמת עמלק, הרי מב' הכתובים שבגמרא (ורמב"ם הל' מלכים), והניח לכם מכל אויביכם גוי והי' המקום כו' (ובפרט שבפשוטות התחלת הכתוב היא „ועברתם את הירדן וישבתם בארץ גוי", וראה פרש"י סנהדרין שם ד"ה בכניסתם לארץ). והי' הניח לו מסביב מכל אויביו מוכח שבנין הבית שיך למצב דמנוחה. וראה חזקוני סנהדרין שם. ספרי דבי רב שם. ולהעיר מהג"י (הובא בדק"ס שם) והי' בהניח לך היא מכל אויבך — הכתוב דפ' תצא במחייית עמלק. ובספרי ראה לפנינו (לא הובא המשך הכתוב „והניח לכם גוי" כ"א התיבות לפנינו) אשר היא מנחיל אתכם.

* ע"פ הילקוט שמואל א (כתח' מס"ע).

ס'איז געווען דורך יהושע וואס ער איז נתמנה געווארן למלך (ע"י משה רבינו ובית דינו, ווי די מצוה פון מינוי מלך דארף זיין לדורות). ע"פ ב"ד של שבעים זקנים ועל פי נביא"י [משא"כ דער משכן וואס איז געווען לפי שעה אין מדבר (וממסע למסע), ניט אין א מצב פון מנוחה, און משה'ס מלוכה געפינט מען ניט אז עס זאל זיין ע"י מינוי, ווי די פרטי מצות מינוי מלך].⁵⁴

י"ד. עפ"ז קען מען אויך פאר-ענטפערן די שאלה בנוגע דער הלכה הנ"ל אין ה' ביה"ב, און וואס מען קען פון איר ארויסלערנען להלכה בפועל:

דער רמב"ם פסקעט: "ואסור לאדם שיעשה בית תבנית היכל אכסדרא תבנית אולם חצר כנגד העזרה" — איז וויבאלד אז די אלע אויסגערעכנטע בנינים האבן געהאט א דין מקדש און ביי יעדן האט מען מקיים געווען די מצוה פון „ועשו לי מקדש“

(53) רמב"ם ה' מלכים פ"א ה"ג.

(54) עפ"הנ"ל מובן שינוי לשון הרמב"ם דבה' ביה"ב כ' הרמב"ם „לעשות בית“, ובה' מלכים „לבנות“, וכי הצפיע (מהד"ת ג, ב, עז, א) דל' „לעשות“ פ' „שיהי' ול' „לבנות“ פ' ד. המצוה היא הבנין: בה' ביה"ב מבאר החוכן דמצות בנין ביהמ"ק (שכלל הזמנים וכמ"ש „בית ל'“ (כנ"ל הערה 34) מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות וחוגגין אליו כו"י), ולכן כ' הלשון „לעשות“ (ראה בארוכה לקו"ש ח"א ע' 120 ואילך). משא"כ בה' מלכים שמדבר ב"ג מצות שנצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ כ' „לבנות“, כי הוספת המצוה שם היא לא בעצם (חוכן) מצות בנין הבית, כיא קיום מצות בנין בית הבחירה שלאחר מצות מינוי מלך, והכרתת זרעו של עמלק (אבל להעיר מצפיע' שם ג, ב בהמשך דבריו, דכתב שזה החילוק דמשכן ומקדש. ואכ"מ).

(55) ה' בית הבחירה פ"ו ה"י. מריה כו, א. ע"ז מג, א. מנחות כח, ב.

(*) וכי' בסהמ"צ שם בהוצאת קאפח. משא"כ בדפוסים שלפנינו: „לבנות“.

ט. ע"פ הנ"ל וועט ווערן פאר-שטאנדיק, וואס אין אנהייב הלכות מלכים רעדט דער רמב"ם וועגן אלע „ג' מצות“ און פארוואס ער בריינגט דעם פסוק „לשכנו תדרשו ובאת שמה“, ניט דעם פסוק „ועשו לי מקדש“ און אויך ניט קיין פסוק מפורש בנוגע בית עולמים — היות אז ער רעדט וועגן זמן „בשעת כניסתן לארץ“ (נאך כיבוש וחילוק), איז שוין דעמאלט געווען דער קיום פון די אלע ג' מצות שנצטוו וואס זיינען „תלוין זב"ד“ (הגם אז זייער תכלית השלימות איז געווען בבנין ביהמ"ק בירושלים).⁵⁵

ס'איז שוין געווען דער בנין פון א בית (ניט קיין אהל ווי לפנ"ז): נאך די י"ד שנה פון כיבוש וחילוק⁵⁶ איז געווען א מצב פון מנוחה אין ארץ ישראל: און

כ' וילחום מלחמות ה' (סתם) — כולל מלחמת עמלק ולאחר הכרתת זרעו כ' ומצב דמנוחה — כ' „אם עשה והצליח ונצח כל האומות שסביביו“ (תיבות אלו נשמטו ע"י הצנזור) — אז — ובנה מקדש במקומו. וראה הר המור"י שם סק"ב.

אבל בנוגע לבנין בית שני דלא ה"י שם מלך וכו' (רמב"ם פ"ו מהל' ביה"ב הי"ד, וברמב"ם שם. ובמה נתקדשה בקדושה ראשונה כו"י), אולי י"ל דאין צריך כיון שהוא המשך דבית המקדש הא'. וראה קונטרס דרישת ציון וירושלים בשורת שאילת דוד בתחלתו. ולהעיר מרמב"ם הלכות מלכים פ"א ה"ז „כיון שנמשח דוד וכו' והרי המלכות לו ולבניו כו' ובה"ט שם. וראה צפיע' סנהדרין שם. ועוד. ואכ"מ.

(50) ראה ספרי דבי רב שם בסופו.

(51) והיינו אף שהרמב"ם מדבר ב"בית הבחירה“, מ"מ לא הביא כתוב מפורש על בית הבחירה, אלא כתוב שבו מרומז משכן שילה. וכדלקמן.

(52) ורק כשבאו לשילה נאסרו הנמות (משא"כ בגלגל ונוב וגבעון) והיא היתה מנוחה כ' (משנה זבתים קיב, ב) וראה גמרא שם קיט, א ואילך. ושם (ובספרי ראה יב, ט) גם דיעה „דנחלה זו שילה“. ובפיה"מ שם „נקרא שילה בית כו"י. וראה ספרי תבוא (כו, ב) אל המקום אשר יבחר היא זה שילה ובית עולמים. רמב"ן שם. ובכ"מ הושוו שילה ובית עולמים. וראה ביאור הרי"ם פערלא לשהמ"צ רס"ג מ"ע מדיפה. ובכ"מ. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 99 ואילך.

און נוב וגבעון⁶¹.

דאין בכלל הלאו הזה. אבל הרייז נגד דעת הפוסקים טושי'ע ייד סקמ'א ס'ח דאסור ג'ם עכשיו (כמ'ש ש'ם בעצמ'ו), ואי' יל דג'ם דמות המשכן כ' אסור. ובש'רית בית אפרים א'ר'ח ס'ר'ד כ' דלדעת רש'י והרמב'ם (למסקנא) האיסור הוא ג'ם בתבנית בית ראשון. וג'ם עפ'י דבריו יל שאסור ג'ם בתבנית משכן.

והנה במג'ח ש'ם הקשה דא'א לומר שעכשיו אסור כל הבנינים, דה'יו מדייקים לנו חז'ל צורת המשכן שילה ג'כ כדי לידע תבניתו. אבל מזה גופא שלא מפורש מדתו מוכח שמדת ארכו ורחבו כ' ה' כמו המשכן וכדמוכח מהיריעות ש'ע'ג. וג'ם א'ם לא ה' בדומה ממש הרייז (בפשוטות) לפ' שלא ה' שינוי המעכב. וראה לקר'ת ברכה (צט, ד). להבין ההפ'רש שבין בנין המשכן לבין בנין שילה כ' לכאורה ה' שוין ממש בארכו וברחבו וכל הפרטים כמו צורת המשכן כן נעשה בנין שילה. וראה מאמרי אדה'ז הנחות הרי'ם ע' פא.

ולהעיר מסוטה (ט, סע'א). זה משה ודוד שלא שלטו כ' נגנו אה'י'ם. וראה יומא ע'ב, א (סוכה מה, ב):. ע'צי שטים כ' עומדים שעומדין לעולם ולעולמי'ם (ובפרש'י ש'ם). רבינו בח'י פרשתנו כו, ט'י. ולפ'יו ג'ז הוא דמות שמש'י שמשמש לפניו ית'. וא'ף שזהו עפ'י דעת התוס' (ד'ה לא אסרה ר'ה כד, ב. ע'ז מג, ב. ד'ה כרובים — יומא נד, ב. מאירי ע'ז (מב, ב. מג, א). ר'ן ע'ז ש'ם) דג'ם למסקנא לא חז'ר בו אב'י והאיסור ד'לא יעשה אדם בית תבנית כו' הוא מטעם דלא תעשון את' — כדמות שמש'י כ' — ראה פנ'י ר'ה ש'ם, א ד'ה אמר אב'י. בית אפרים ש'ם ד'ה א'ך מדברי רש'י,

ה'י עפ'י הכלל דאין להרבות במחלוקת יל שאסור ג'ם לשיטת הרמב'ם דמשמע מהמשך ההלכות שהוא מד'ן מורא מקדש (כמ'ש בש'רית בית אפרים ומג'ח ש'ם). וראה רבותינו בעה'ת (תשא ל, לג):. איש אשר יקח כמוהו, וכן גבי קטורת לפ' שאין דרך להשתמש בשרביט של מלך וכן אמרו חז'ל שלא יעשה אדם בית תבנית היכל כו'.

⁶¹ עפ'מש'כ הרמב'ם, ובנו ש'ם מקדש' וע'ם הכלל דילמדו סתום מן המפורש יל לכאורה דמקדש דנוב וגבעון הוא כהקודמו — שילה. וע'ם פיה'ם וכו' (בהערה 47) הרייז אוהל מועד דהמדבר, ואי' בין משכן שילה בין האוה'ים בלא'ה אסור. ועפ'י הנ'ל שלהרמב'ם אסור ג'ם לעשות תבנית משכן וכו' יומתק שו'ה בדוגמת הכלים שבהמשך

[ב'ז א'ז אויך דער ביהמ'ק, הגם א'ז זיין ציור און די פרטים פון מדת ארכו ורחבו זיינען געווען אנדערש ווי אין משכן, פונדעסטוועגן זיינען די ענינים העקריים שבו געווען בדוגמת המשכן⁶²; ווי דער רמב'ם שרייבט⁶³: „ועושין מחיצה אחרת סביב להיכל רחוקה ממנו כעין קלעי החצר שהיו במדבר וכל המוקף במחיצה זו שהוא כעין חצר אהל מועד הוא הנקרא עזרה“⁶⁴].

איז י'ל א'ז דער איסור לעשות „בית תבנית כו' איז חל אויך אויפן נאכמאכן דעם תבנית פון משכן, פון משכן שילה“

(56) ולהעיר ממש ש'ם פ'א ה'יב, והכל חייבים לבנות כ' במקדש הסדבר'. ובפ'י ה'יא ש'ם (הובא לעיל הערה 39). פ'ז ה'יא. ועוד. ולהעיר מפרש'י פרשתנו כה, ט. וברא'ים ש'ם.

(57) ש'ם פ'א ה'יה.

(58) ועפ'י הנ'ל צע'ק מ'ש הרמב'ם לפנ'ו. ואלו הן הדברים שהן ע'יקר בבנין הבית כ' והוא הנקרא אול'ם מנין ש'ם אול'ם הוא ע'יקר בבנין הבית כיון שלא ה' במשכן (ואולי מקורו מג'ל הנ'ל לא יעשה אדם בית תבנית — שחשב אול'ם). וראה קר'ית ספר ש'ם דהא במשכן לא ה' אול'ם ואע'ג כ' אפילו הכי לענין קדושת הבית ליכא שינוי בין משכן למקדש דכמו במשכן ליכא אלא ג' קדושות כ' עיי'ש. ולהעיר מעירובין ב, א. ובכ'מ. תרי'ם כל'ים פ'א מ'ט ד'ה ההיכל מקודש. וראה הר' המורי ש'ם סק'י ואכ'י.

(59) יריעות העליונות הנעשים מעורות תחשים (פרשתנו כו, יד) א'א לעשות שה'י תחש ה'י רק בזמן משה (שבת כה, א. פרש'י פרשתנו כה, ה). אבל מוכח בשבת ש'ם דע'יקר האהל ה'ו יריעות התחתונים, ובו'ה כבר נק' המשכן אוהל. וראה צפ'ע'ג (הפלאה בהשמות נד, א) דא'ם קפל ה'רות את היריעות העליונות המשכן כשר. וראה לקמן ע' 454-5.

(60) במג'ח מצוה רנד סק'ו שקר'ס בזה ורוצה לחדש (דלא כמשמעות הפוסקים ושר'ע) שהאיסור הוא רק בזמן: בזמן המשכן ה'י אסור לעשות תבנית המשכן כיון שה'י אז משמש לפנ'ו. וכן כשה'י שילה עומד וכן נוב וגבעון וכן ב'ר ה'י אסור לעשות ככ'ז מהמג'ים איזה תבנית שה'י דוגמת התבנית שה'י משמש אז וכן בבית שני כשל בית שני כו, אבל האידנא כיון דאין משמשין לפניו אפשר

(*) וראה צפ'ע'ג עה'ת ר"פ תשא.

המשכת הדעת צו יעדער אידן, וואָס דורכדעם קומט מען צו צו יראה, איז ע"י משה" (ווי מיר געפינען, אז אויפן פסוק" ועתה ישראל מה ה'א שואל מעמך כי אם ליראה" פרעגט די גמרא": „אטו יראה" מילתא זוטרתא היא? און פארענטפערט: „אין לגבי משה מילתא זוטרתא היא"), און דעריבער האָט התחלת ענין המלוכה (יראה תתאה) ביז דעם בנין המשכן (יראה עילאה) לאח"ז געדארפט קומען ע"י משה רבינו.

[נאָכמער: דער ענין המשכן והמקדש איז דאָך כמרז"ל" „בתוכו לא נאמר אלא בתוכם" בתוך כאו"א מישראל, אז יעדער איד קען (און דארף) אויפטאן צו זיין אליין אַ משכן ומקדש — „ושכנתי בתוכם" — און דעם כח אויף דעם האָט ער פון בחי' משה וואָס איז דאָ ביי אים: און ווי דער אַלטער רבי" איז עס מסביר, אז לגבי כל אחד ואחד מישראל איז יראה אַ „מילתא זוטרתא", ווי עס שטייט אין פסוק „שואל מעמד"].

אַבער לאידך, איז שלימות פון מצות בנין המקדש געווען בבית עולמים, וואָרום דער ענין המלכות בשלימות ובגלוי האָט זיך אויפגעטאן דורך דוד המלך", ביז צו דעם גילוי פון מלכות בתכלית השלימות, וואָס וועט זיין ווען „יעמוד" מלך מבית דוד הוגה בתורה

יא. דער ביאור בזה בפנימיות הענינים:

אינעם תוכן און סדר פון די ג' מצות איז חסידות" מבאר, אז „שום תשים עליך מלך" איז די בחי' פון יראה, וואָרום „מלך" איז ענינו — ירא את הש"י ביתר שאת, ער איז בטל צום אויב-ערשטן, און דורך דעם מלך ווערט נמשך די יראה און ביטול צום גאנצן עם".

און אז מ'דערגרייכט שוין צו דער בחינה פון יראה, דער ענין פון אתכפא, דארף דערנאָך זיין מחיית עמלק, דער ענין פון „ובערות הרע", וואָס דאָס איז דורך אתהפכא: און ערשט דערנאָך קען מען, און מען דארף, צוקומען צו דער מדריגה פון יראה עילאה, וואָס דאָס קומט דורך ביהמ"ק — „ומקדשי תיראו", וואָס די מדרגה פון יראה קומט פון בחי' חכמה, דער ענין התורה. און אזוי אויך בכל דור ודור, אויך בזמן הגלות משחרב ביהמ"ק — די ד"א של הלכה".

און עפ"ז וועט מען פארשטיין פאר- וואָס דער ציווי אויף בנין ביהמ"ק און אויך דער בנין פון (ערשטן מקדש —) משכן בפועל, האָט געדארפט זיין דוקא דורך משה רבינו (און ווי דער רמב"ם איז מדייק „וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו") — וואָרום די

(66) תניא פמ"ב.

(67) עקב י, יב.

(68) ברכות לג, ב.

(69) כ"ה בתניא. וכ"מ בע"י. וכ"ה בחדא"ג. עיין יעקב. ועוד. אבל בגמרא לפנינו: אטו יראת שמים.

(70) ר"ח (שער האהבה פ"ו ד"ה ושני). של"ה (שער האותיות אות ל'). ובכ"מ.

(71) ראה בארוכה דרמ"צ שם. אוה"ת שם ע' חרסו.

(72) רמב"ם ספ"א מהל' מלכים.

לזה (בהלכה שם). „שלחן בצורת שלחן ומטרה בצורת מטרה", שצורתם הוא המפורש בתורה בנוגע לחשבון.

הטעם שלא כתבו הרמב"ם בפירוש הוא דמכללי הרמב"ם (יד מלאכי כללי הרמב"ם ס"ה) שאינו מביא דינים מחודשים שלא הוזכרו בש"ס.

(62) אוה"ת בשלח ע' חרסו.

(63) ראה גם דרמ"צ מצות מינוי מלך.

(64) קדושים יט, ל. בהר כו, ב.

(65) ברכות ת, א.

ועוסק במצות כדוד אביו כו' ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחום מלחמת ה' וכו' ובנה מקדש⁷³ במקומי, וואס דעמאלט וועט זיין דער ענין פון מלך בשלימות⁷⁴, און הכרתת זרעו של עמלק בשלימות — עס וועט זיין „השם שלם והכסא שלם“⁷⁵, דער גילוי מלכותו של הקב"ה⁷⁶, און שלימות אין בנין

ביהמ"ק⁷⁷, א בנין נצחי וואס „מקדש⁷⁸ אדני כוננו ידיך“⁷⁹, במהרה בימינו בקרוב ממש.

(משיחת ש"פ דברים תשל"ו)

73 ראה לעיל הערה 49 שזוהי הג' ענינים מינוי מלך הכרתת זרעו של עמלק ובנין ביהמ"ק.
74 ראה דרמ"צ שם בסופו.
75 תנחומא (ובאבער) ס"פ תצא. פסיקתא דריב"ז ס"ג מדרש תהלים ט, ז. פס"ר פ"ב, ט. פרש"י ס"פ בשלח.
76 וראה ברכות נח, סע"א. ובפרש"י שם. חדא"ג שם. מדרש תהלים (באבער) מזמור צז. אוה"ת שם ע' תרסו ואילך (וראה תרי"א פה, א: „כסא מלכותו שום תשים עליך מלך כו"י, צה, ג ואילך. ועוד).
וגם מכהניל מוכח מה שנתיל ס"ו ובהערות שם דשלימות ענין מלחמת עמלק היא ע"י מלך. ושלימות גדר מלך כאשר הוא לוחם מלחמת עמלק.
וראה הערה הבאה בבנין ביהמ"ק.

77 וראה אוה"ת שם (ע' תרסח), תצא (ע' תתרכד) — שכדי שיהי בנין ביהמ"ק צ"ל השם שלם והכסא שלם. ולכן צ"ל תחלה שימחה זרעו כו'.
78 בשלח טו, יז. ובפרש"י שם. ומס"ס: ואימתי יבנה בשתי ידיים בזמן שהי' ימלך לעולם ועד.
79 אף שזוהי בעיקר לדעת רש"י ותוס' (סוכה מא, סע"א. פרש"י ר"ה ל, סע"א. תוס' שבויעות טו, רע"ב ד"ה אין. ובכ"מ בזהר ומדרשים), משא"כ לדעת הרמב"ם הנ"ל שמלך המשיח בונה מקדש — כבר נ"ל בכ"מ התיווך בזה, שמש"ח יבנה השערים והדלתות — ראה בכהניל לקריש ח"א ע' 98 והערה 61. וש"כ.

דף קיז ע"א בגמ' א"ל רבא ואלא מאי מחנה ישראל לא
 הוי איכ כו'. לכאורה ה"י נראה דפי'
 דברי רבה דמחנה ישראל לא הוי היינו משום דשילה נאכל בכל
 הרואה וכ"מ שרואין שילה חשיב מחנה ישראל ולא תליא במחילה.
 ורבא דמקשה עליו משום דמשמעות דשילה לא ה"י לו רק שני
 מחנות משמע דין שני מחנות ואי נימא דבכל הרואה יש לו
 דין מחנה ישראל איכ יש דין ג' מחנות. אבל לדינא נראה דמורה
 רבא דבכל הרואה אח שילה יש לו דין מחנה ישראל להשתלח משם
 מורעין אפי' הוא חוץ לחומת ערי ישראל דכמו דיש עליו קדושת
 מחנה ישראל לאכילת קדשים ה"ה לשלוח מורעים כג"ל:

הר אפרים מכילתא פרשת בא קו המדה

יורש ק"י ולא ינצח זה בדבר, לוי ככל כובש נצואו, ונראה להוכיח כי משמטת דמכדדני פ"ט דמי כס כובש נצואו לוקח ופרך על מלך אחר זכ לומר מי ידע מה, ולכאורה אמאי לא חוקמין כבאי גזול כון ששטנו ממנו נצואו אשר ראו לדרוש בזה ק"י ולנצח עוד דבר מכה ק"י, וכו' נמצא ולא דרש ק"י ולא נצח זה בדבר, וממלא כהוא כובש נצואו, וכל אדם יכול להסתרו פ"ט זכ, אלא שביי דבכ"י לא היו נצח כובש נצואו, ומשם שביארו דבר מה שניצח יכול לחדש נצואו מכה ק"י אין זה יקרא נצואו שנאמר לו, ולא נחשב חורב נצואו על זה הדבר אלא לאחר שדרש ק"י ונצח גלגל כס אמר ה', וכסא נצואו חניני כן שור על ככל דקרי ליה כסיס נצואו שנאמר לחבר, הכי פירשו נצואו שבי ראו לחברו לנצואו, ובייני ירמיה שכוה הכי יכול שאלת ק"י מנצואו שנאמר ה' על יסלס ולנצואו על ככל דקרי ודעל, וכל חניני כן שור כיון שלל הכי שאלו לנצואו על פילס אפי"ס ששטנ שפי ירמיה, דכתיב ואשר לא ירמיה ששטנ לו ירמיה, ממילא לא היה ככחו לזון ק"י ולנצואו על ככל, ולכן כאשר נצח על ככל הוא ככלל המנצח מה שלל נאמר לו שפי"ס שראוי לנצח חברו ודיינו ירמיה לנצואו, וככל אפי"ס נצח גלגל כס אמר ה' כסס ולא ידע שאל, הכי זה כמו שפירש ר"י דמי, דכאן ליכא לפרש שכוונתו ידבר כה הכי דבר ה' אל ירמיה, הכי כל זמן שירמיה לא דרש ק"י נצח אין כן פדיין נצואו לו, שפי"ס נצואו שנאמר כפי"ס נצואו חברו וכו' יודע מה נצואו, וכל ונצח גלגל כס אמר ה' כסס, ולא פירש כה אמר ה' אל, ה' כסס נצואו לו, משום דליכא למימר שכוונתו לומר כה אמר ה' לנצח חברו:

הפניות הנ"ל (*) הרי במצרים. בתי פרו אומר ביום דבר ה' את פשה בור סיני. בנחלים פרו אומר וידבר ה' אלי בנחלים ונמא מסע ב' :
(**) שא' אסתר : (***) ל'ב : (****) ששלשת :

משנבחרה ארץ ישראל כל הארצות כשרחוק לדרבן דרן לאחר
תניא נביא מקרבך מאחריך כמו יקום לך כי אליהך
מקרבך ולא בחוץ לארץ מאחריך ולא מאחריים יקום לך ולא לעובדי
גלולים, ופירש רבינו הלל מקרבך היינו מארץ ישראל ולא מחוץ
לארץ כדגרסינן עד שלא נבחרה

ומחקדשה ארץ ישראל היו כל הארצות כשרחוק לדרבן דרן לאחר
שנבחרה ארץ ישראל ילאו כל הארצות ולא היתה הנבואה שורב
אלה בארץ הקדוש כינא בזה תניא במגילה י"ד לגבי שירש עד שלא
נגמסו ישראל לארץ הוכשרו כל ארצות לומר שירש משנכנסו לארץ
לא הוכשרו כל הארצות לומר שירש:

ארץ ישראל היו כל הארצות כשרחוק לדרבן דרן לאחר
וכו', ונראה דליכא לפרש כבונת
הספרי דאחי למעט כל בני לגמרי
מתורת נביאים, לומר שאין חורח
נבואה על דבריהם ואין חזו מזיון
לשמוע אליהם, דזה ליחא שכרי

משנבחרה ארץ ישראל יצאו כל הארצות. עד שלא
נבחרה ירושלים היתה כל ארץ ישראל * (כשרה
למזבחות משנבחרה ירושלים יצאת ארץ ישראל
שנאמר השמר לך פן תעלה עולותיך [וגר] כי אם
במקום אשר יבחר [וברהם יב].

עד
מזינו נביאים בחוץ לארץ כדמסיים בבביתא דכבא, והכי נמי אשכחן נביא ישראל בשביל עכו"ם כמו יונת הנביא שנשלח לנבא על נבוכד, אלא נראה בפירושה דספרי דכתיב קאמר, שאין הקב"ה מעמיד נביא קבוע על ישראל אלא נביא ממנו ישראל ומאחרי ישראל, וכן אינו מעמיד נביא קבוע ממשאל על עכו"ם, ודריש לה מדכתיב יקום לך דהיינו העומד ומיניו קבוע, ודוקא מלכיות נביא קבוע הוא דילאו כל בני, אבל אין מן הנמנע הוא שחשבה נבואה באקראי על נביא בחוץ לארץ וכל חורח נבואה על דבריו, והכי נמי נראה לפרש מה דדריש שיהא נביא ישראל לנבואה בשביל עכו"ם, אבל אינו מעמיד נביא קבוע ממשאל בשביל עכו"ם, והכי נמי נראה לפרש מה דדריש בספרי מאחריך ולא מאחריים, ופירש רבינו הלל מאחריך יקום לך נביא ולא מגויים, דכתיב קאמר שאין הקב"ה מקים ומעמיד נביא קבוע מן העכו"ם להיות נביא על בני ישראל, ודוקא נביא קבוע הוא דלינו מקים אבל באקראי משכחה לה שניבא מן האומות יבא נבואה בשביל ישראל, וכל חורח נבואה על דבריו, ויחבאר לפי דברי הרמב"ם בפ"ט מהלכות יסודי התורה ה"א שכח לפיכך אם ישמור נביא בין מן האומות בין מישראל ויעשה אות ומופת ויאמר ש' שלחו לבוסף מזה או לגרש מזה וכו' הרי זה נביא שקר שכרי דא לכחיש נבואתו של משה ומיחאו בחנק, אשר מוכח מדבריו דגם נביא מן האומות חורח נביא עליו אפילו לגבי ישראל, ואם הוא אינו מכחיש נבואתו של משה מזיון חזו לשמוע אליו, אפי' דבספרי ממעט מאחריך ולא מאחריים, נראה דהיינו דוקא מלכיות נביא קבוע על ישראל הוא דקאמר שאין הקב"ה מעמיד נביא קבוע מן האומות בשביל ישראל, אבל אין מן הנמנע הוא שניבא מן האומות יבא באקראי נבואה לישראל, וכל חורח נבואה על דבריו, ומה שיש עוד לדון בדברי הרמב"ם שמבאר בדבריו שניבא עכו"ם חייב משום נביא שקר וכו' ואברהם נביא שקר לישראל נאמר ואינו בכלל שבע מלות בני נח, יבואר לפנינו בפירוש הספרי בס"ד:

עד שלא נבחרה ירושלים היתה כל ארץ ישראל כשרה למזבחות. גירסת הילקוט היו כל המקומות כשרות להקרב, ודעת זקנים מצעלי החוספות כינא הגירסא היו כל הארצות כשרות למזבחות, ולכאורח גירסתם היו נבוכה, שלפי הגירסא שלפנינו היתה כל ארץ ישראל כשרה, משמע שבעת היתר הנמות לא היתה הנמה ראוייה להיות אלא רק בארץ ישראל ולא בחוץ לארץ, ונאמח מוכח להדיא משפחה דפי' דמגילה י"ג ילא שבעמות ראיות להיות גם בחו"ל, דכתיב איתא הכס אחר ר' יוחנן שמעתי שמקריבין בבית חונוי בזמן הזה דקסבר קדושה ראשונה קדשה לשפחה ולא קדשה לפחיד לבא וירושלים יש אחריה היתר צמות, ובית חונוי הוא חוץ לארץ, כרי להדיא שבעמות ראיות להיות גם בחו"ל, ונראה לקיים הגירסא שלפנינו ע"פ דברי הספרי ופ"א פירש נשא דכתיב חניא הכס עשר קדושות הן ארץ נגנן מקדשת מעבר הירדן שאר נגנן כשרה לבית השכינה, ופירש בית רמון בית השכינה היינו צמת נוב וגבעון, מבאר דמה גדולה אינה ראוייה להיות אלא רק בארץ ישראל ולא בחו"ל, ולפי' איכא לקיים הגירסא שלפנינו וכוונת הבביתא דכבא על צמה גדולה שהיא אינה ראוייה להיות אלא רק בארץ ישראל, ומהכי דמגילה לא קשה דהתם בחורח צמה קטנה הוא דאמר ר' יוחנן שמקריבין בבית חונוי בזמן הזה, ובנמה קטנה ראוייה להיות גם בחוץ לארץ, ושפחה רבא איכא בזה לחלק בין צמה גדולה לקטנה, שצמה גדולה היתה עזרה והמקום נקדש בקדושה מחנה שכינה י"ל שפיר דאינה ראוייה להיות אלא רק בארץ ישראל, שכרי עשר קדושות הן זו למעלה מזו כדחק בפיק דכ"ס ואיכא למימר שלא חל על המקום קדושה מחנה שכינה אלא איך קדמה לה קדושה ארץ ישראל, משא"כ צמה קטנה ראוייה להיות גם בחוץ לארץ ונאמח מוכחים חזו לפרש הכי דא דפי' דמגילה דמחורח צמה קטנה הוא דמקריבין בבית חונוי בזמן הזה, דיראה לומר דמה גדולה לא משכחה לה צו"כ, אף למיד קדושה ראשונה קדשה לשפחה ולא קדשה לפחיד לבא וירושלים יש אחריה היתר צמות, היינו רק צמות קטנות, אבל צמה גדולה אי אפשר להיות צו"כ, דכתיב כרי חצוהי החוס' והכס"א בשביעית ע"ז דאפילו למיד וירושלים יש אחריה היתר צמות דקסבר קדושה ראשונה קדשה לשפחה ולא קדשה לפחיד לבא, אפ"כ מודה דמקדש נקדש קדושתו קדושת שולש לפנין זה שאין לבנות בית במקום אחר אלא בחוץ מקום הנבחר, והכריז בזה נראה דכבא כ"פ מודו שבעית המקום לא בעלה, דכתיב זאת מונחתי עדי עד, ואחי עפ"ז דלא משכחה לה צמה גדולה בזמן הזה, דכמו שאי אפשר לבנות בית במקום אחר צו"כ, הוא הדין לבנה גדולה, דמה גדולה שם מקדש עולה, וכמיש הכימ צריפ"א מהלכות בית הבחירה דפי' אכל מועד שצטב וגבעון קיימו ישראל המלות עשה דועשו לי מקדש, והחוס' בנבחים ע"ז חצוהי נמי שאין אסור בצמה גדולה דקריק צה ומן המקדש לא ילא, משא"כ צמה קטנה וכפרי"י שם, ובתוספתא פ"ד דמחורח מבאר דמה לצור שצנגל נקדש בית ר' אליהו למנין חצוהי, וכין צמה גדולה הוא בכלל בית השכינה, נראה לומר שאי אפשר לעשות צמה גדולה בזמן הזה במקום אחר כמו שאי אפשר לבנות בית במקום אחר צו"כ, אף למיד וירושלים יש אחריה היתר צמות, ואיך צפי' מוכחים חזו לפרש הכי דאמר ר' יוחנן שמעתי שמקריבין בבית חונוי בזמן הזה, היינו בחורח צמה קטנה הוא שמקריבין שם, והיא שפיר ראוייה להיות גם בחו"ל, וברייתא דכבא נראה לפרש דקאי אצמה גדולה וכמיש:

עד
הנחות חג"א * (ראויה לשכינה משנבחרה ירושלים יצאת א"י שנאמר כי בחר ה' בבין אזה לפרוש לו. עד שלא נבחר בית עולמים היתה ירושלים כשרה למזבחות משנבחר ב"ע יצאת ירושלים שנאמר השמר לך פן תעלה וגו' כ"א במקום אשר יבחר ואומר זאת מצותי כי):

